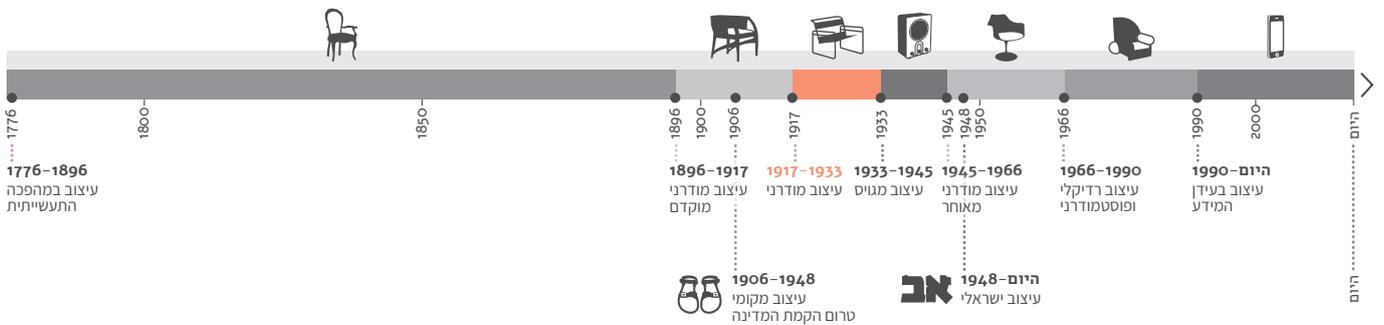

יצירות במקצוע מוביל אמנות שימושית חלק ג': היבטים בתולדות העיצוב

240 ש"ש | (כיתות י"א-י"ב)

חלק ג.4. העיצוב המודרני

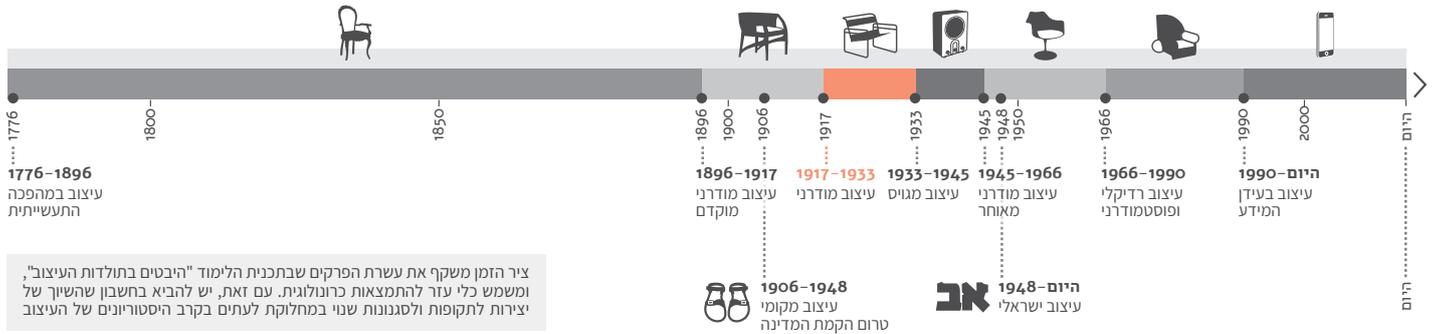
המינהל לתקשוב טכנולוגיה ומערכות מידע
משרד החינוך

© כל הזכויות שמורות למשרד החינוך

פיתוח חומרי הלימוד

פיתוח
משרד החינוך, מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, מגמת אמנויות העיצוב
מפמ"ר אמנויות העיצוב
גב' עינת קריצ'מן
גוף מבצע
רשת עמל
פיתוח וכתיבה
ריבד רובנר, יובל אברמי, שני שילה
ייעוץ ועריכה אקדמית
ד"ר דיויד גוס
עריכה דידיקטית ואינפוגרפיקה
גב' רינת סופר גרינפלד
עריכת תוכן
גב' שרית זיו
זכויות יוצרים
ד"ר מאשה גרובמן
עריכה גרפית
גב' אפרת יצחקוב, גב' דגנית סטנייצקי, ציפי לנקין
ניהול וריכוז
גב' רעות מידד, רשת עמל

היצירה:
ביתן ברצלונה
Barcelona Pavilion

Ludwig Mies van der Rohe, The Barcelona Pavilion, 1929. Photo: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

שם היצירה: ביתן ברצלונה Barcelona Pavilion	פרטים
שנה: 1929	
חומרים: בטון מזוין, שיש, טיח לבן, רהיטי פלדה ועוד. עמודי פלדה. קירות זכוכית	
אדריכל: לודוויג מיס ואן דר רוהה Ludwig Mies van der Rohe	
סגנון: עיצוב מודרני	

ביתן ברצלונה שתכנן האדריכל הגרמני מיס ואן דר רוהה, אחד האדריכלים המרכזיים בתנועה המודרנית באדריכלות ומי שיהיה אחד מראשי בית הספר של הבאוהאוס, הוא מעבדה אדריכלית, מרחב אבסטרקטי-אוניברסלי הבוחן שאלות אדריכליות "טהורות" כמו היחסים בין הקיר לתקרה, בין הרצפה לחלון ובין הפנים לחוץ. הביתן נחשב לאחת מעבודותיו המשפיעות ביותר של ואן דר רוהה ולביטוי מרחבי של תפיסת התוכנית החופשית ועקרונות נוספים המזוהים עם המודרניזם הגבוה של השנים שבין מלחמות העולם.

הביתן נועד לייצג את גרמניה בתערוכה העולמית בברצלונה בשנת 1929, האירוע הראשון שבו השתתפה המדינה מאז תבוסתה במלחמת העולם הראשונה ב-1918. הביתן הוקם כדי לייצג את התפיסה של העידן החדש בגרמניה, את העידן הדמוקרטי והמודרני של רפובליקת ויימאר. הממשל נתן לוואן דר רוהה חופש תכנוני, והוא ניצל זאת לעיצוב של יצירה אדריכלית רדיקלית המתבססת על מרחב זורם כתוצר של התוכנית החופשית. את החלל חילקו קירות ניצבים ללא תפקיד קונסטרוקטיבי, מחופים שיש בטקסטורה עשירה ששימשה קישוט טבעי, ועמודי כרום שתמכו בתקרה.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

בניגוד לתפיסה המדגישה את הזמניות בביתנים בתערוכות כאלה נבנה הביתן מחומרים עשירים ואיכותיים, והעיצוב נקי הקווים נתן כבוד רב לחומרים. למרות זאת, עם סיום היריד נהרס הביתן. קמפיין שנועד לעורר מודעות להשפעתו של הביתן על התנועה המודרנית באדריכלות הביא לכך שהוא נבנה מחדש בסוף שנות ה-80 של המאה ה-20 על בסיס התוכניות המקוריות וצילומי התיעוד בשחור-לבן.

הכניסה לביתן כוללת עלייה במדרגות שהן חלק מטקס הניתוק מהיומיום והכניסה למרחב האווירי והרוחני. גג הבטון שנראה כמרחף מעל הבניין והשימוש בקירות זכוכית מהרצפה עד התקרה גורמים לכך שקו הגבול בין פנים הבניין לחלקו החיצוני מתמסמס.

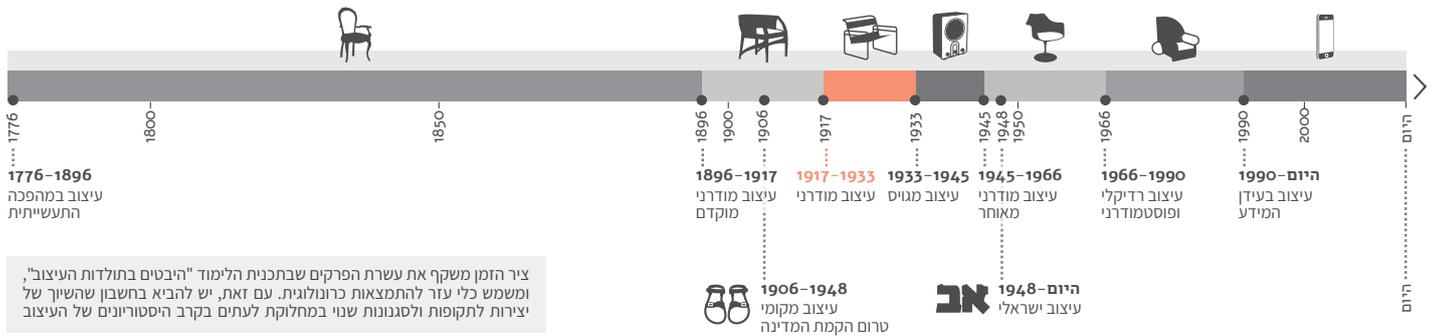
הביתן כמעט לא מכיל דבר, ובכך בלט ביחס לביתנים אחרים שנועדו להציג את ההצלחות של כל אחת מהמדינות. בתוך הביתן עמדו כורסאות שעיצב ואן דר רוהה וזכו לשם "כורסאות ברצלונה", על שם הביתן ופסל אישה שיצר האמן הגרמני ג'ורג' קולבה. הכורסאות שילבו בין גיאומטריה לשיטות ייצור מודרניות. פסל המשתקף בבריכה בקצה הביתן מסמל את העיסוק הקנוני בגוף האדם, בניגוד לגיאומטריה המופשטת של המבנה.

בניגוד למודרניזם המוקדם ואסתטיקת המכונה שלו, ואן דר רוהה לא זנח את ההקפדה על חומרים איכותיים והאמין שההקפדה על פרטים וניקיון צורני הם אבני דרך חשובות המבטאות קדמה אדריכלית וטכנולוגית.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

היצירה:
**בית שרודר,
אוטרקט, הולנד**
**The
Schroeder
House,
Utrecht,
Holland**

Gerrit Rietveld, The Schroeder House, Utrecht, 1924. Photo: Wikimedia Commons, Hay Kranen, CC BY-SA 3.0

שם היצירה: בית שרודר, אוטרקט, הולנד	פרטים
The Schroeder House, Utrecht, Holland	
שנה: 1924	
חומרים: בטון מזוין, פלדה, לבנים, טיח, זכוכית ועץ	
אדריכל ומעצב: חריט ריטפלד Gerrit Rietveld	
סגנון: מודרניזם, דה-סטיל	

בית שרודר, שתכנן האדריכל ומעצב הרהיטים ההולנדי חריט ריטפלד עם המעצבת ובעלת הבית טרוס שרודר, הוא בית פרטי המהווה יצירת אמנות מרחבית ברוח תנועת דה-סטיל. הבית נבנה בעיר אוטרקט בהולנד, ויש בו ביטוי מרחבי לעקרונות התכנון של התנועה שנוסדה ב-1917 ונקראה על שם כתב עת שהפך לקול המשפיע ביותר על האמנות והאדריכלות המודרנית בהולנד. עקרונות התכנון, הכוללים הפשטה, גיאומטריות, דייקנות, טוהר וצניעות אמנותית, נבעו מתוך החתירה לאוניברסליות ככלי להענקת משמעות לאינדיבידואל.

המבנה העיקרי של הבית מתבסס על לוחות בטון מזוין ופרופילי פלדה. קירות הבית עשויים לבנים וטיח, מסגרות החלונות, הדלתות והרצפות עשויות עץ. כדי להדגיש את מערך המשטחים האופקיים והאנכיים בבית תוכננו החלונות עם צירים שמאפשרים לפתוח אותם בניצב לקיר.

משפחת שרודר, האם ושלושת ילדיה, התגוררו בבית עד שנות השמונים. הבית בן שתי הקומות כלל מטבח, פינת אוכל, סטודיו וחדר קריאה בקומת הקרקע, ובקומה השנייה חדרי שינה ואזורי אחסון המופרדים רק במחיצות ניידות

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

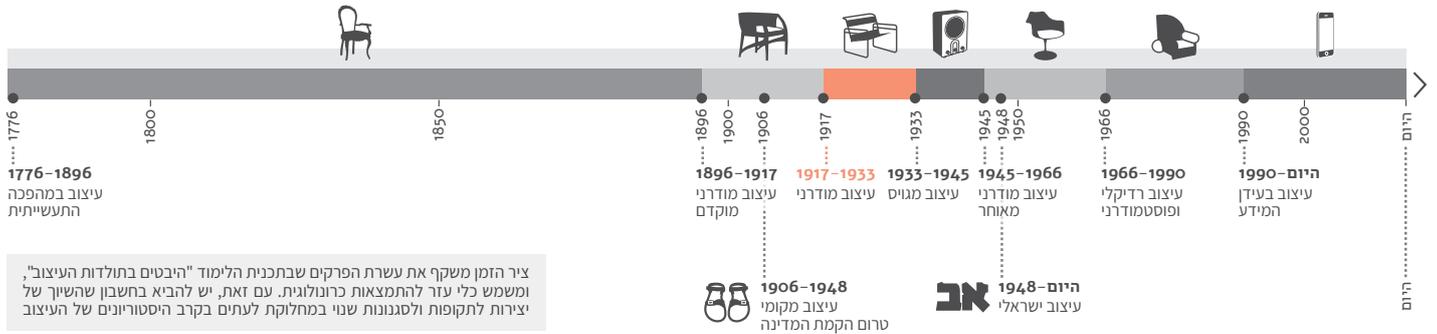
המאפשרות שימוש מודולרי בחדרים. השימוש במחיצות אפשר לחלל להשתנות על פי צורכי בני הבית. לדוגמה, כאשר הילדים שיחקו הם יכלו להגדיל את האזור הציבורי בקומה השנייה ולהקטינו חזרה לקראת ההליכה לישון. הגמישות התכנונית נובעת מהשימוש בתוכנית החופשית, אחד העקרונות המרכזיים של התנועה המודרנית באדריכלות, שנוסחו בשנים שבין מלחמות העולם.

ריטפלד תכנן כל פרט בבית, מציר הדלת, דרך הריהוט ועד לחזיתות, כאשר עקרונות התכנון של תנועת דה-סטיל מנחים את עבודתו. כדי להגדיל את תחושת הרווחה המרחבית בבית הוא יצר מרחב עם מינימום חלוקות קבועות, כלומר עם קירות מעטים ככל האפשר. האזורים השונים בבית הובחנו זה מזה באמצעות שימוש בצבעי יסוד או בצבעים ניטרליים. הצבע לא היה רק מרכיב אסתטי אלא נועד לבטא את אופן השימוש בחלל. הדלת הראשית, לדוגמה, נצבעה בשחור כדי שטביעות הידיים שיווצרו עליה לא יבלטו.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Gerrit Rietveld, Red-blue Chair, 1917. Photo: Wikimedia Commons, CC BY 2.5

היצירה: כיסא באדום וכחול Red and Blue Chair

שם היצירה: כיסא באדום וכחול Red and Blue Chair

שנה: 1917

טכנולוגיות ייצור: כיסא עץ צבוע בצהוב, שחור, אדום וכחול

מעצב: חריט ריטפלד Gerrit Rietveld

סגנון: עיצוב מודרני - דה-סטיל

פרטים

המעצב ההולנדי חריט ריטפלד עיצב את "הכיסא הכחול האדום" על בסיס עקרונות תנועה הדה-סטיל ההולנדית. את התנועה ייסד המעצב, האמן והתאורטיקן ההולנדי תאו ואן דוסבורג (van Doesburg), שטען שכדי להשיג אסתטיקה אוניברסלית יש להשתמש בעולם צורני גיאומטרי עם צבעי בסיס וקווים ישרים. אמני הדה-סטיל ביקשו ליצור אוטופיה שבבסיסה סדר הרמוני שהאדם עומד במרכזו, וסברו כי הניקיון הצורני וההפשטה לצורות גיאומטריות נקיות מגלים את האמת הרוחנית של הסדר הטבעי. סדר זה יתקן את החברה האירופאית לאחר מלחמת העולם הראשונה ויתבטא בכניסתן של צורות חדשות, המאתגרות תפיסות קיימות, למרחב הסובב אותנו.

בכיסא האייקוני, שהפך עם השנים לפריט הריהוט המזוהה עם התנועה, בחן ריטפלד את השילוב בין נפחים לקווים אנכיים ואופקיים. המודל הראשוני של הכיסא נבנה מעץ אשור בצבע טבעי. הצבעים המוכרים שלו נוספו רק ב-1923, יותר משש שנים לאחר שעוצב.

הכיסא הוא הפשטה של כורסה מרופדת שריטפלד תרגם ל-13 אלמנטים בעלי חתך ריבועי. שני לוחות מלבניים יוצרים את המושב, ומערכת של 11 פרופילי עץ מרכיבים את שלד הכיסא התומך ואת משענות היד. פרופילי העץ צבועים

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

בשחור עם גימור צהוב בקצה הצר של הפרופיל, ולוחות המושב צבועים האחד באדום והשני בכחול. צבעים אלה העניקו לכיסא את שמו.

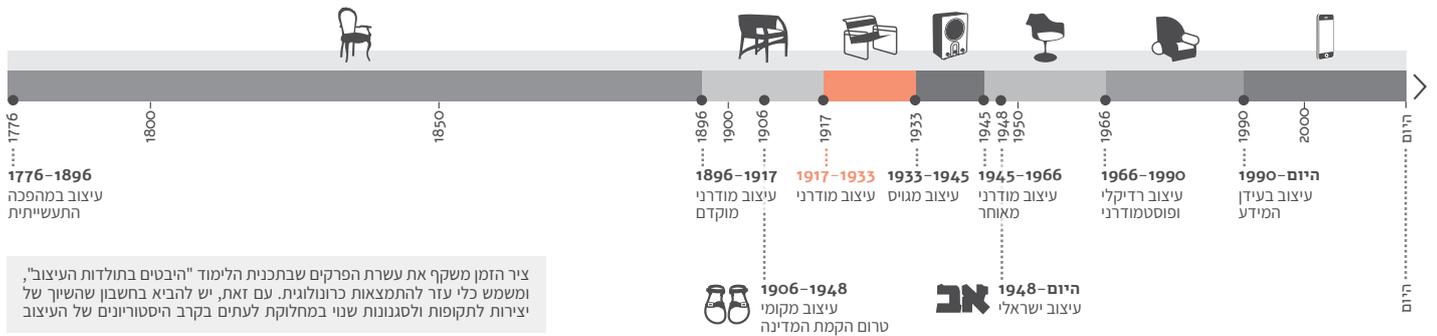
הניסיון להפשטה היה חלק מניסיון החיפוש של ריטפלד אחר צורות חדשות לעיצוב. הוא הושפע מהריהוט הגיאומטרי הפשוט שעיצב האדריכל ההולנדי ה"פ ברלג' ומעבודתו של האדריכל האמריקאי פרנק לויד רייט. עם "הכיסא הכחול האדום" הוא ניסה לבנות כיסא מהמרכיבים הבסיסיים ביותר שלו, ויצר מבנה מופשט שמקדש את האסתטיקה הצורנית גם על חשבון נוחות השימוש. משטחי העץ של הכיסא אינם מאפשרים ישיבה נינוחה, והבחירה לשמור על הניקיון הצורני באה לידי ביטוי בין השאר בבחירה להימנע מריפוד, שהיה תורם לנוחות השימוש.

הכיסא עוצב לייצור סדרתי, ובהתאם לכך חלקיו מתוכננים באופן החוסך חומר בזמן הייצור ומתבססים על אלמנטים שקל לייצר. "הכיסא האדום והכחול" אוזכר בכתב העת דה-סטיל, הוצג בתערוכה שהעלו אמני הבאוהאוס והטביע שם את חותמו.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

El Lissitzky, Beat the Whites with the Red Wedge, poster, 1919-1920. Lithograph. Photo: Wikimedia Commons, public domain

היצירה:
**הכו את הלבנים
 באמצעות הטריז
 האדום**
**Клином
 красным бей
 белых!**
**(Beat the Whites
 with the Red
 Wedge)**

שם היצירה: הכו את הלבנים באמצעות הטריז האדום Клином красным бей белых!

שנה: 1919

טכנולוגיות ייצור: ליתוגרפיה

מעצב: אל ליסיצקי El Lissitzky

סגנון: קונסטרוקטיביזם, סופרמטיזם

פרטים

החל ב-1915 התפתחה ברוסיה תנועת הסופרמטיזם שהוביל קזימיר מלביץ', צייר שהחל בתהליך ההפשטה עשור קודם לכן, ותנועת דחתה כל ניסיון של האמנות להעתיק את המציאות והעדיפה יצירה של קומפוזיציות מופשטות לחלוטין על בסיס צורות גיאומטריות וצבעוניות מינימלית – בעיקר אדום ושחור (צבעים הקשורים לרעיונות הסובייטיים). רעיונות אלה השפיעו על אל ליסיצקי, שעבד עם מלביץ' והחל ליצור יצירות סופרמטיסטיות בעצמו. ליסיצקי היה אמן יהודי-רוסי, צלם, מעצב וטיפוגרף, שעבודותיו השפיעו רבות על פיתוח תנועת הסופרמטיזם וכן על תנועות הבאוהאוס, הקונסטרוקטיביזם והדה-סטיל.

במקביל, מ-1917 התחוללה ברוסיה מלחמת אזרחים, שהכוחות העיקריים שלחמו בה היו הבולשביקים "האדומים", כוחות קומוניסטיים וסוציאליסטיים מהפכניים, מול "הלבנים" – כוחות שמרניים שתמכו בצאר והתנגדו למהפכה הבולשביקית.

על רקע זה, הן האמנות והן ההיסטורי, יצר ליסיצקי את הליתוגרפיה. ביצירה נראית קומפוזיציה דינמית שקו אלכסוני מחלק אותה לשני משטחים – לבן ושחור. שני האובייקטים המרכזיים בקומפוזיציה הם מעגל לבן המוצב על הרקע

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

השחור, ומשולש אדום מחודד שחודר אותו. בנוסף, הקומפוזיציה מכילה גם צורות קטנות יותר בצבעים אדום, שחור, לבן ואפור, וכן טקסט מפוזר (המרכיב את שם היצירה).

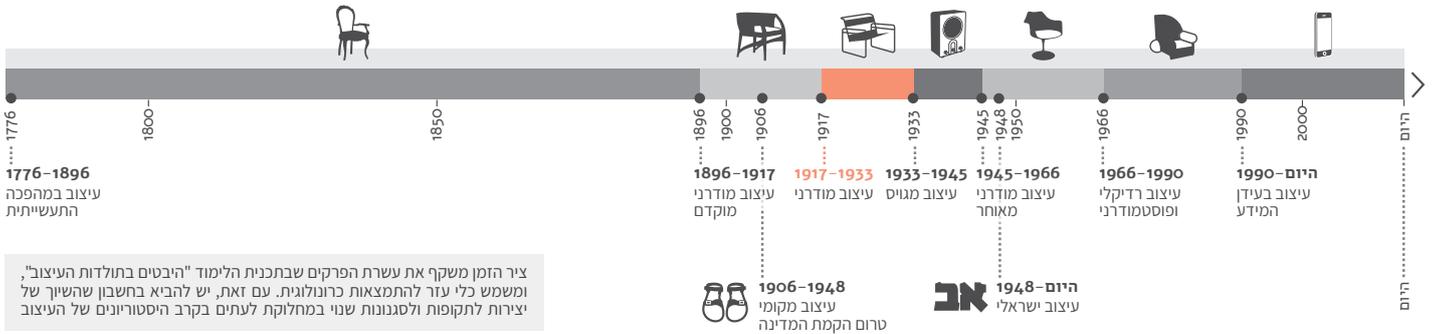
האלמנטים המרכזיים מייצגים בבירור את הצדדים במלחמה: המעגל הלבן מייצג את הצבא הלבן, והמשולש האדום החודר אותו מייצג את כוחות הבולשביקים שחדרו את הגנות הצבא. עבודה זו היא מהפכנית לא רק ביחס למסורת הציור היהודי שרווחה ברוסיה עד אז, אלא אפילו ביחס לעבודתו של מלביץ', בכך שהיא זונחת את המופשט ומשתמשת בשפה הגיאומטרית ליצירה תעמולתית ופוליטית, ומתרחקת ממשנתו של מלביץ' לכיוון חדש שליסיצקי הוא היוצר והמייצג שלו.

העבודה היא תוצר ברור של התקופה שבה נוצרה – מבחינה נושאית יש בה התייחסות ישירה לאירועים שקדמו ליצירתה, ומבחינה סגנונית היא מושפעת מתנועת הקונסטרוקטיביזם ומרעיונותיו הסופרמטיסטיים של מלביץ', שהשפיע רבות על ליסיצקי באותן שנים. עם זאת, עבודה זו בפרט, וכן כלל עבודתו של ליסיצקי, הייתה מהפכנית והשפיעה עמוקות על תנועות אמנות רבות במאה ה-20 – ביניהן הקונסטרוקטיביזם, הבאוהאוס והדה-סטיל. עבודותיו של ליסיצקי השפיעו על תחומים שונים, כגון טיפוגרפיה, פוטומונטאז' ועיצוב תערוכה, וניסוייו באופני ייצור שונים ובצורות יצירה מגוונות התפשטו לכל תחומי העיצוב הגרפי במאה ה-20.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 12.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב התעשייתי

Vladimir Tatlin, Monument to the Third International, 1920. From: Nikolai Punin, Tatlin (Protiv kubizma) [Татлин (Против кубизма)], Petrograd 1921, p. 1. Photo: Wikimedia Commons, Public domain

היצירה:
**המונומנט
 לאינטרנציונל השלישי**
**Monument to the
 Third International**

שם היצירה: המונומנט לאינטרנציונל השלישי Monument to the Third International

שנה: 1920

חומרים: מודל למבנה מעץ, ברזל וזכוכית

אמן ואדריכל: ולדימיר טאטלין Vladimir Tatlin

סגנון: קונסטרוקטיביזם רוסי

פרטים

ולדימיר טאטלין הוא אחד האמנים הבולטים ביותר בזרם הקונסטרוקטיביזם הרוסי, זרם אמנותי שפעל בשנות ה-20 של המאה ה-20 ושארף ליצור אמנות שימושית שמקדמת את העם והחברה ומביאה את האמנות לחיי היומיום. האמנים בזרם זה סברו כי יש לפנות עורף להיסטוריה של האמנות והעיצוב ולשאוף ליצור אמנות שאינה פיגורטיבית, אלא מתבססת על קונסטרוקציות גיאומטריות.

טאטלין תכנן את המודל למונומנט לאינטרנציונל השלישי, שאמור היה לשמש מודל לבניית בית הממשל הבינלאומי, המהפכני. המודל תוכנן בגובה של 400 מטר, והוא מזכיר במראהו הלוליני השואף כלפי מעלה את הדימוי של מגדל בבל. המונומנט נועד להלל את הרעיונות של המהפכה הבולשביקית, והוא מזוהה עם הקונסטרוקטיביזם הרוסי.

טאטלין לקח על עצמו את התכנון כחלק מהתפיסה הקונסטרוקטיביסטית הרואה באמן משרת של החברה שמעניק את שירותיו בעזרת אמצעים תעשייתיים מודרניים כמו זכוכית, פלדה ובטון.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

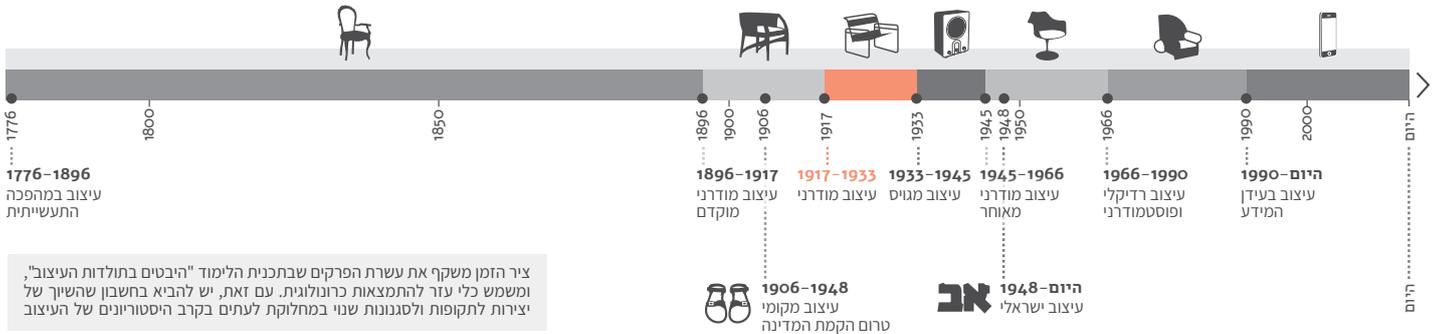
המונומנט תוכנן משלד מתכת צבוע אדום, צבעה של המהפכה, שבתוכו חללים מזכוכית. הוא מורכב משלושה חלקים מרכזיים: התחתון, בצורת ריבוע, נועד להכיל את אולם האספות; המרכזי תוכנן כמשולש ונועד לשמש כאזור המנהלי; העליון והקטן ביותר היה בצורת צילינדר שתוכנן להסתובב פעם ביום ולסמל את הקדמה הרוסית, ונועד לשמש כתחנת רדיו. כל החלקים נעטפו בשני סלילים קונסטרוקטיביים שבתוכם תוכננו מערכות התנועה.

המבנה תוכנן להיות דינמי עם חלקים שיזוזו בזמנים שונים, ועם תנועה של המשתמשים שתיראה למרחק בזכות חללי הזכוכית. מורכבות זו היא כנראה הסיבה לכך שהתכנון מעולם לא יצא לפועל, אך אף על פי שאפילו המודל לא הגיע לשלב הביצוע, המונומנט השפיע רבות על האדריכלות המודרנית, בעיקר על גורדי השחקים המחופים בזכוכית.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 8.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
מועדון הפועלים הסובייטי
Soviet workers' club

Aleksander Rodchenko, Workers' Club, Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts, Paris, 1925. Tate reconstruction © Tate, London, photo: Andrew Dunkley and Marcus Leith

שם היצירה: מועדון הפועלים הסובייטי Soviet workers' club	פרטים
שנה: 1925	
חומרים: עץ ומתכת	
אדריכל: אלכסנדר רודצ'נקו Aleksander Rodchenko	
סגנון: קונסטרוקטיביזם רוסי	

תאור היצירה

במסגרת התערוכה הבינלאומית לאמנות דקורטיבית ותעשייה מודרנית שהתקיימה ב-1925 בפריז הציגה ברית המועצות אב-טיפוס של מועדון פועלים שעיצב המעצב והאמן אלכסנדר רודצ'נקו.

במטרה להציג את התפיסה הסובייטית ואת ההתפתחות התרבותית בברית המועצות עוצב מועדון הפועלים מתוך התבססות על פונקציונליות שבאה לידי ביטוי במראה אנטי-היסטוריציסטי גיאומטרי מובהק. מראה זה נועד להחליף ולבקר את הנוחות והרכות המזוהות עם המעמד הבורגני, שייצג את האנטגוניסט של המהפכה הקומוניסטית.

מועדון הפועלים היה חלק מהביתן הסובייטי בתערוכה, ביתן שנועד להדגיש את ההישגים הטכנולוגיים של ברית המועצות שאחרי המהפכה הבולשביקית. המועדון עוצב באופן מודולרי כך שהיה אפשר להחליף בין שימושים שונים שלו. הוא כלל שולחנות שחמט, ארונות ספרים ומרחב לקריאה ונועד לעודד את הפרולטרין לבלות את שעות הפנאי באופן פרודוקטיבי. המועדון תוכנן כסלון ציבורי באופן שחיפה על צפיפות המגורים בברית המועצות של אותן שנים.

כחלק מהמושג "אמנות כחלק מהחיים", שטבע האמן ולדימיר טאטלין, התייחס רודצ'נקו למועדון כמרחב רב-שימושי שמאפשר מעבר לפעילות פנאי והשכלה וחושף את הפועלים לאמנות סובייטית – בביתן הוצגו צילומים ורישומים של אמנים מרכזיים בברית המועצות של אותם ימים. גם הרהיטים עוצבו כפריטים רב-שימושיים. לדוגמה, בשולחן השחמט היה אפשר לשנות את זווית הלוח כדי להקל על הקימה והשיבה של השחקנים.

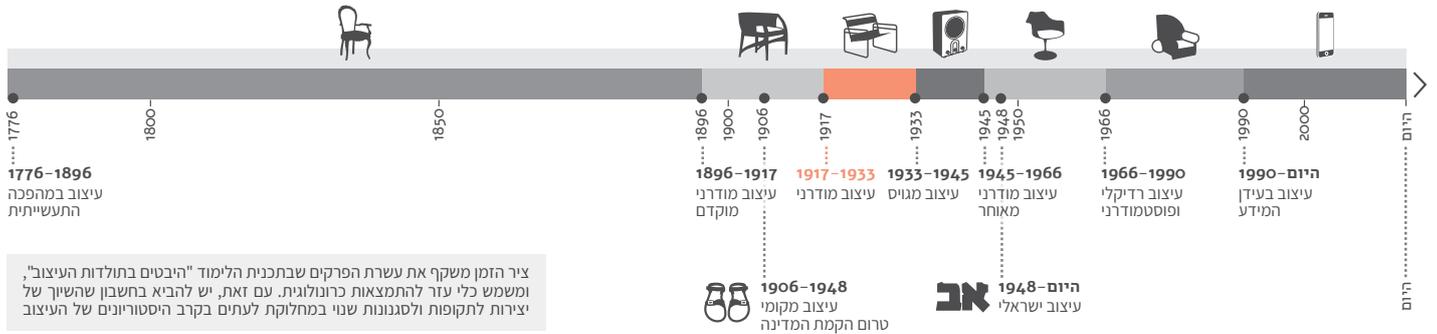
במועדון שהוצג במסגרת היריד הוקדשה פינה לדמותו של ולדימיר לנין, שמת שנה קודם לכן, ובכך הודגשה חשיבות המועדונים למטרות של תעמולה בולשביקית, אך האב-טיפוס לא נועד רק לשם תעמולה ביריד.

בשני העשורים הראשונים למהפכה הוקמו באזור מוסקבה כמאה מועדוני פועלים.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
הביתן הסובייטי בתערוכה הבינלאומית בפריז, 1925
The Soviet pavilion at the 1925 Paris International Exposition

Konstantin Melnikov, The Soviet pavilion at the 1925 Paris International Exposition, 1925. Postcard. Photo: Wikimedia Commons, Public domain

שם היצירה: הביתן הסובייטי בתערוכה הבינלאומית בפריז, 1925
 The Soviet pavilion at the 1925 Paris International Exposition

שנה: 1925

חומרים: זכוכית, פלדה ובטון

אמן ואדריכל: קונסטנטין מלניקוב Konstantin Melnikov

סגנון: קונסטרוקטיביזם רוסי

פרטים

הביתן הסובייטי שתכנן האדריכל והאמן האוונגרדי הרוסי קונסטנטין מלניקוב כחלק מהתערוכה הבינלאומית בפריז ב-1925 היה תצוגת תכלית של ההתפתחות האדריכלית הסובייטית והקדמה הטמונה בה כחלק מהבשורה הסוציאליסטית המודרנית. במסגרת התערוכה, שרוב הביתנים בה תוכננו ברוח האר דקו, בלט הביתן של מלניקוב (כמו גם הביתן שתכנן לה קרבוזיה). הבחירה להתבסס בעיצוב הביתן על אדריכלות מודרנית, שנחשבה אז כאוונגרדית אך גם כסמל לשיפור חברתי בעזרת טכנולוגיות חדשות ואיכות בנייה טובה אך בהישג יד, נתפסה כיוצאת דופן וחדשנית. מלניקוב חשף את הזרם האדריכלי המודרני בברית המועצות ואת הקשר בינו לבין האידיאולוגיה של המהפכה הקומוניסטית.

הביתן תוכנן כבניין בעל זווית ריבועית בצדו האחד וזוויות קטומות בצדו השני, וכלל מערכת קורות דרמטית ומעליה מעין מגדל פלדה עם מפרשי מתכת משולשים צבועים בלבן. החזית הראשית הייתה בת שתי קומות וכללה מערכות

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

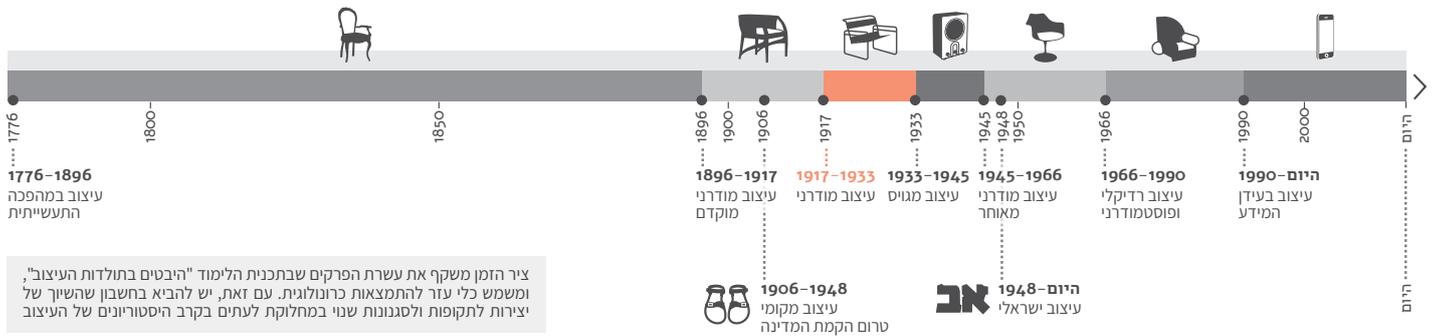
של חלונות ריבועיים בתוך מסגרות ברזל, עם זווית קלה בגג שנועדה ליצור מראה דינמי. הכניסה הייתה מהקומה השנייה, דרך מערכת המדרגות החיצונית שקורות פלדה הונחו מעליה. כחלק מהתערוכה הוצגו בביתן הישגיה של רוסיה באותן שנים, כולל דגם של מועדון פועלים שעיצב האמן והמעצב הרוסי אלכסנדר רודצ'נקו.

הבניין השפיע על האדריכלים מהזרם המודרני שביקרו בתערוכה. לדעתם, הבניין היה ביטוי מרחבי של תפיסות אידיאולוגיות חדשות, ולכן שימש כסימן לכך שברית המועצות יכולה להוביל את הדרך לכינון האסתטיקה החדשה של עידן המכונה, אסתטיקה שנתפסה כביטוי מרחבי של תיקון העתיד והתנתקות מן העבר.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה: כרזה לתערוכת הבאוהאוס Bauhaus exhibition poster

Joost Schmidt, Bauhaus exhibition poster, Weimar, 1923. Lithography in red and black on paper, 68,6 x 48 cm. Bauhaus-Archiv Berlin, © VG Bild-Kunst Bonn

שם היצירה: כרזה לתערוכת הבאוהאוס Bauhaus exhibition poster	פרטים
שנה: 1923	
טכנולוגיות ייצור: ליתוגרפיה	
מעצב: יוסט שמידט Joost Schmidt	
סגנון: באוהאוס - מודרניזם מוקדם	

יוסט שמידט היה מרצה בבאוהאוס בעל תפיסה חלוצית כלפי טיפוגרפיה ועיצוב גרפי, שחקר את תחום הכתב ואת השפעתו על הצופה. כרזה זו לתערוכת הבאוהאוס בוויימאר בשנת 1923 נחשבת לעבודתו הגרפית המוכרת ביותר. הכרזה משקפת את השינוי שהתחולל באותה שנה בבאוהאוס - המעבר מתפיסת הלימוד המושפעת ממפגש האמנות עם המלאכה לתפיסת לימוד המושפעת ממפגש האמנות עם המכונה.

ניתן לראות בכרזה אלמנטים גרפיים המורכבים ממלבנים ומעוגלים שחורים, אפורים ואדומים, וסביבם טקסט המסודר במגוון גופנים. הדימוי הגרפי המופשט, וכן כל הטקסט בכרזה, אינם מיושרים אלא מונחים בזוויות אלכסוניות, שהופכות את הקומפוזיציה כולה לאלכסונית ודינמית. בשמאל הכרזה נראה לוגו הבאוהאוס שעיצב אוסקר שלמר, והוא מהווה את ראשה של הדמות הגיאומטרית המופשטת. מעליו, המילה "באוהאוס" מופיעה באותיות שחורות ובולטות. עין הצופה מובלת לאורכו ולרוחבו של הקנבס על ידי האלמנטים המעוגלים והטקסטים הגיאומטריים. מלבד שם בית הספר, הכרזה כוללת את המילה "תערוכה", את התאריכים שבהם תתקיים (15 באוגוסט עד 30 בספטמבר), את השנה - 1923 - ואת המקום: ויימאר.

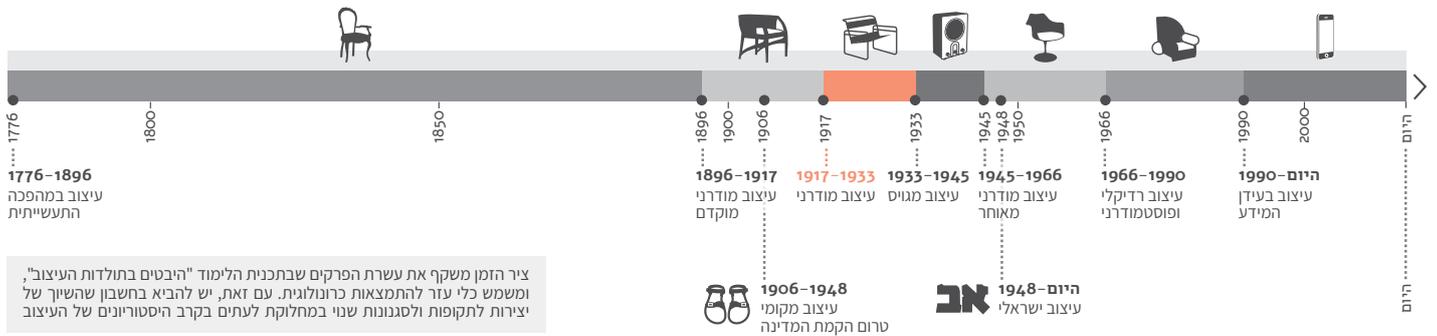
תיאור פרטים על היצירה והיצירה

הכרזה משקפת את השפה הגרפית שאפיינה את הבארהאוס, וכבר מציגה את עקרונות הטיפוגרפיה החדשה שניסח יאן טשיכהולד ואת העקרונות שהטיף להם לסלו מוהולי-נג'י, שהרצה גם הוא בבארהאוס ונחשב למגדיר עקרונות העיצוב הגרפי של הבארהאוס באותן שנים. עיצוב הכרזה מבטא קו גיאומטרי נקי, שימוש בצורות יסוד ובקומפוזיציות א-סימטריות, וכן שימוש בצבעים שחור, לבן ואדום – כנראה בהשפעת הקונסטרוקטיביזם הרוסי. השימוש בכותרות הבולטות על הרקע הבהיר נובע מעקרונות התקשורת הבהירה שקידמו מוהולי-נג'י וטשיכהולד, והשימוש בצבעי יסוד, קווים ישרים וצורות גיאומטריות נובע מהשפעת הסגנון דה-סטיל.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 9.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Marcel Breuer, Cesca chair, Model B32, 1928. Chrome-plated tubular steel, bent beech wood, caning. © Victoria and Albert Museum, London

היצירה:

כיסא צ'סקה (מודל 32B) כיסא זיזי B32 – Cesca chair (Model B32) cantilever chair

שם היצירה: כיסא צ'סקה (מודל 32B) כיסא זיזי B32 – Cesca chair (Model B32) cantilever chair

שנה: 1928

טכנולוגיות ייצור: קונסטרוקציה מפלדה צינורית, עץ, קש קלוע בצבע טבעי

מעצב: מרסל ברוייר Marcel Breuer

סגנון: מודרניזם מוקדם - באוהאוס

פרטים

מרסל ברוייר, מעצב ממוצא הונגרי, נחשב לאחד מאנשי המפתח בבית הספר של הבאוהאוס ובתנועה המודרנית באדריכלות. הוא עמד בראש סדנת הריהוט בבית הספר של הבאוהאוס ותכנן פרויקטים רבים, הן כאדריכל והן כמעצב מוצר, מתוך גישה פונקציונלית הרואה באסתטיקה תוצר של תהליך הייצור והעיצוב ולא קישוט חיצוני.

כיסא 32B הוא אחד הכיסאות המוכרים והנמכרים ביותר של ברוייר, והוא יוצר בארבע חברות ריהוט שונות. עיצובו מתבסס על שלד של צינור פלדה המשכי אחד שמכופף בצורת האות S, ועליו מחוברות שתי מסגרות עץ שחורות שבתוכן מתוח קש קלוע. המסגרות משמשות כמשענת הגב וכמושב. לכיסא יש גרסה ללא משענות יד וגרסה עם מאחזי ידיים שעשויים גם הם מעץ צבוע שחור שנתמך בצינור מתכת מכופף. בהתאם לעקרונות המזוהים עם בית הספר של הבאוהאוס, הכיסא נטול קישוטים, ויפיו נובע מהשימוש האלגנטי בפלדה התומכת ומהחומריות הנקייה של העץ והקש.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

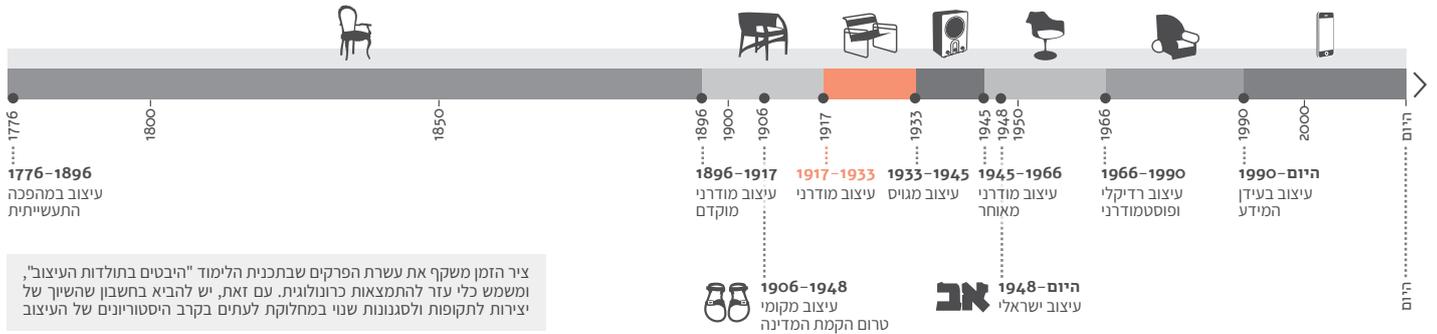
ייחודו של הכיסא טמון בשימוש שלו בפלדה במערכת התמיכה וכן ביצירה של כיסא זיזי, כלומר כזה שאינו נשען על ארבע רגליים. עיצוב מערכת הפלדה המכופפת הוא תוצר של המסקנות מעיצוב כיסא הוויסלי (שגם הוא כולל מערכת פלדה קונסטרוקטיבית וגם אותו עיצב ברוייר).

כיסא 32B זכה עם השנים לשם צ'סקה, על שם בתו של ברוייר, פרנצ'סקה. כבר עם תחילת ייצורו התעשייתי החל מאבק משפטי על זכויות היוצרים של כיסאות הזיז העשויים צינור פלדה. אחת השאלות שעלו הייתה אם ממציא כיסאות שלד הפלדה הצינורי יכול לטעון לזכויות יוצרים גם על הכיסא של ברוייר – שאלה משפטית מעניינת במיוחד בעקבות המעבר לייצור תעשייתי סדרתי שהרחיק את הייצור מסדנת המעצב וממגע ידו. בגלל מורכבות הסוגיה וחדשנותה לא קיבל ברוייר קרדיט על הכיסא עד שנות ה-60.

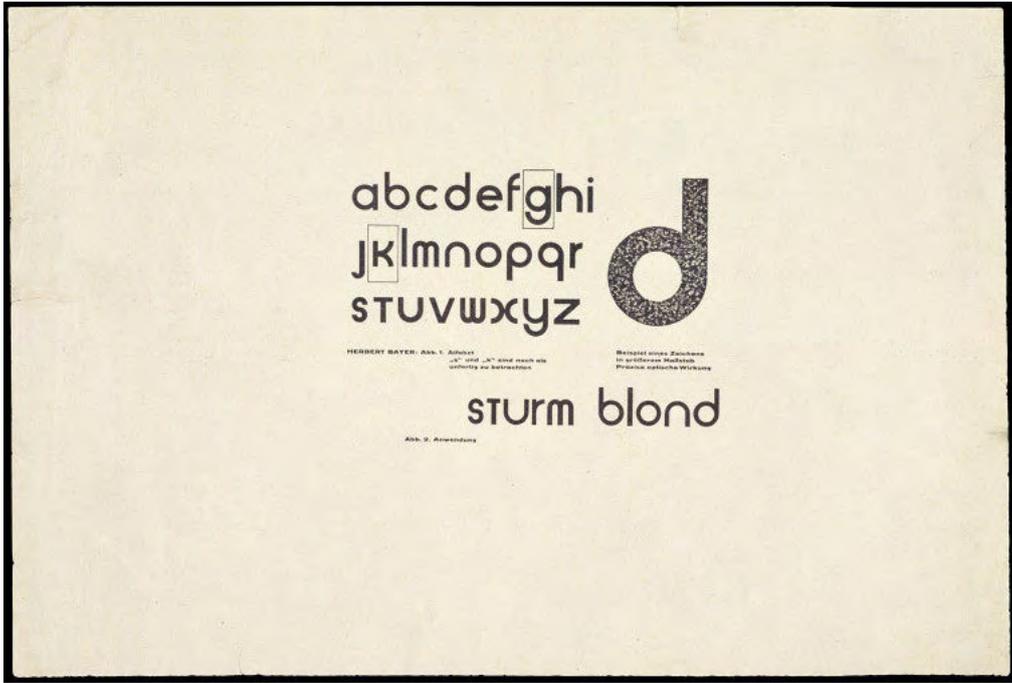
שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
גופן יוניברסל
Universal Typeface

Herbert Bayer, Universal Alphabet, 1926. Ink and paper, 17 x 24 cm. © Victoria and Albert Museum, London

שם היצירה: גופן יוניברסל Universal Typeface	פרטים
שנה: 1927	
טכנולוגיות ייצור: דיו על נייר	
מעצב: הרברט באייר Herbert Bayer	
סגנון: הסגנון הבינלאומי	

הרברט באייר היה מעצב, צייר, צלם ואדריכל אשר למד בבית הספר באוהאוס אצל מיטב מורי המוסד - ביניהם פול קלה, וסילי קנדינסקי ולסלו מוהולי-נג'י. לאחר סיום לימודיו מינה אותו מנהל הבאוהאוס ולטר גרופיוס לראש סדנת ההדפסה והפרסום של בית הספר.

חלק מתפקיד זה כלל יצירה של זהות טיפוגרפית אוניברסלית לבאוהאוס. אף שלבית הספר כבר היה לוגו - לוגו הפנים הגיאומטרי המפורסם שעיצב אוסקר שלמר ב-1922 - עדיין חסרה לבית הספר זהות גרפית כוללת. באייר יצר ברוח הצמצום והמינימליזם גופן סאן-סריפי המורכב כולו מאותיות קטנות (lower case), ששימשו בפרסומים חיצוניים של בית הספר, וכן בשילוט ובמסמכים הפנימיים שלו.

את הגופן מייחדים מספר מאפיינים: ביסוס כל האותיות על שני אלמנטים בלבד, המעגל והקו, מה שיצר אותיות גיאומטריות לחלוטין; זניחה של אלמנטים שהוגדרו לא נחוצים, כגון סריפים; ובעיקר זניחה מוחלטת של האותיות הרישיות (upper case), ויצירת גופן שלם המבוסס על סט אותיות אחד, בשונה מהמקובל בגופנים לטיניים. יצירת

תיאור פרטים על היוצר והיצירה

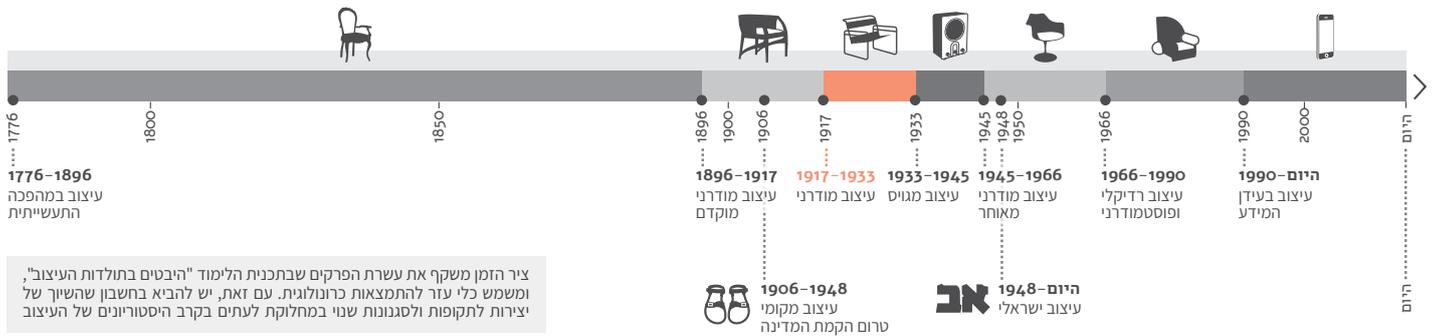
אותיות רישיות לגופן נחשבה בלתי נחוצה ומבזבזת זמן, הן בתהליך הייצור והן בזמן השימוש במכונות כתיבה או בסידור הטקסט הידני בתהליך ההדפסה (בשפה הגרמנית יש להתחיל כל שם עצם באות רישית, ולכן שימוש בשתי סדרות של אותיות בעת סידור טקסט לדפוס השפיע משמעותית על זמן הייצור).

באייר היה אחד ממספר טיפוגרפים בני התקופה שניסו ליצור גופן אוניברסלי ופשוט. בין המעצבים אחרים שעסקו בכך ניתן למנות את קורט שוויטרס ואת יאן טשיכהולד. באייר חקר את עיצוב הגופן בין השנים 1925 ל-1930. כאמור, הגופן הופיע בפרסומים של בית הספר וכן בשלט הכניסה אליו, והעקרונות שהנחו את יצירתו השפיעו על רעיונות הטיפוגרפיה החדשה שניסח לאחר מכן יאן טשיכהולד בספרו בשם זה. לתפיסתו של טשיכהולד בעבודות גרפיות יש להשתמש בטיפוגרפיה סאן-סריפית ובצורות גיאומטריות. הספר והעקרונות המופיעים בו הנגישו את המודרניזם הגרפי של הבאוהאוס למעצבים רבים מחוץ לבית הספר, והם משפיעים רבות על מעצבים עד היום.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 9.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Futura

Aa Qq Rr a

Aa Qq Rr

Zuführung

abcdefghijklmnop
 nopqrstuvwxyz
 0123456789

היצירה:

גופן פוטורה

Futura typeface

Paul Renner, Futura typeface, poster, 1930. Photo: Wikipedia, public domain

שם היצירה: גופן פוטורה Futura typeface	פרטים
שנה: 1927	
יצרן: בית היציקה באוור Bauer Type Foundry	
מעצב: פול רנר Paul Renner	
סגנון: הסגנון הבינלאומי, הטיפוגרפיה החדשה	

פול רנר היה מעצב גופנים גרמני. בין 1924 ל-1926 הוא עיצב את הגופן פוטורה, שיצא לאור באופן מסחרי ב-1927. המטרה בעיצוב הגופן הייתה ליצור אות פשוטה ונוחה לקריאה, המבוססת על צורות גיאומטריות, בדומה לתפיסת העיצוב שרווחה בבאוהאוס באותה תקופה. אף שרנר לא היה חלק מהבאוהאוס, הוא הושפע מתפיסות דומות ומרעיונות שרווחו במרחב האמנותי באותן שנים, ביניהם השימוש במעגל, משולש וריבוע כבסיס לכל הקומפוזיציות הצורניות, והפשטת צורות לתמציתן הבסיסית ביותר, החפה מכל עיטור לא נחוץ. תפיסה זו התקיימה גם בעיצוב גופנים, ובתחום זה משמעותה הייתה יצירת אותיות סאן-סריפיות גיאומטריות המבוססות על צורות בסיסיות. רנר האמין שגופנים מודרניים צריכים לבטא תפיסות מודרניות, ולא לשחזר עיצובי אותיות קודמים. הוא דחה את העיצוב של מרבית האותיות הסאן-סריפיות שקדמו לו והתבסס על אותיות שהופיעו בשלטים במאה ה-19, והעדיף במקומן צורות גיאומטריות: מעגל כמעט מושלם, משולש וריבוע. האות שעיצב התבססה על משיכות מכחול בעובי כמעט זהה, שיצרו אותיות בעלות ניגודיות נמוכה. האות מבוססת על צורות גיאומטריות, אך מכניסה בהן שינויים לטובת

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

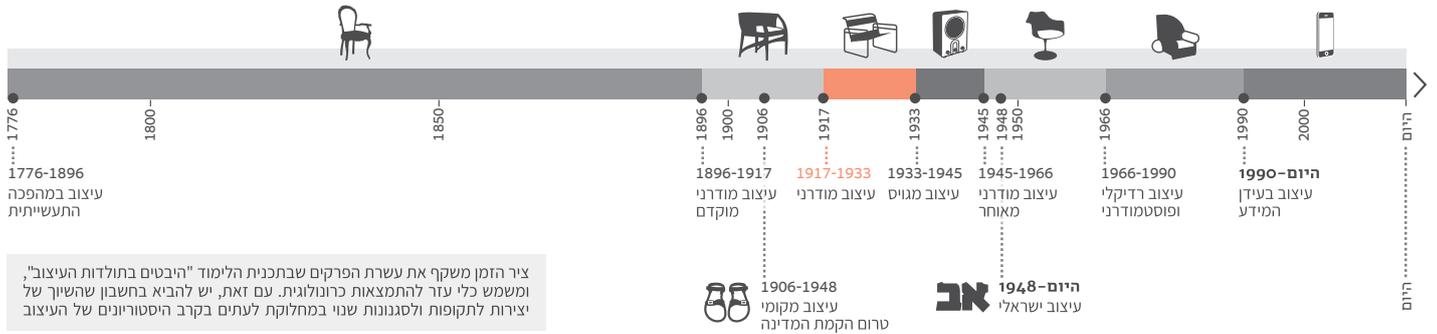
שיפור הקריאות ויצירת תחושה מאוזנת יותר. ניתן לראות זאת באות o שנראית כמעגל כמעט מושלם, אבל בכל זאת מעט אליפטית, ובאותיות כגון b, שבהן הקו המעוגל נעשה מעט דק יותר בחיבור למשיכת המכחול האנכית. לאותיות הקטנות יש אסנדר גבוה (חלק האות העולה מעל גובה השורה). דחיית הקישוטיות מתבטאת באותיות כגון a ו-g, שבהן הוא דחה את הגרסה המורכבת המקובלת בדפוס, ובחר לעצב אות פשוטה, הדומה יותר לאופן שבו היה מקובל לכתוב את האות בכתב יד.

הגופן שווק ככזה שלוכד את רוח התקופה המודרנית; הסלוגן הפרסומי בגרמנית היה "die Schrift unserer Zeit" ("הגופן של זמננו"), ובאנגלית "the typeface of today and tomorrow" ("הגופן של היום ומחר"). ואכן, גופן פוטורה נחשב למצליח ביותר, ומשתמשים בו רבות עד ימינו. הוא מופיע בלוגואים ובפרסומים של חברות רבות, והצלחתו העצומה הביאה ליצירת גופנים סאן-סריפיים רבים המושפעים ממנו, כך שעד היום הוא נחשב לאחד הגופנים שהשפיעו ביותר על תחום הטיפוגרפיה במאה ה-20.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 10.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

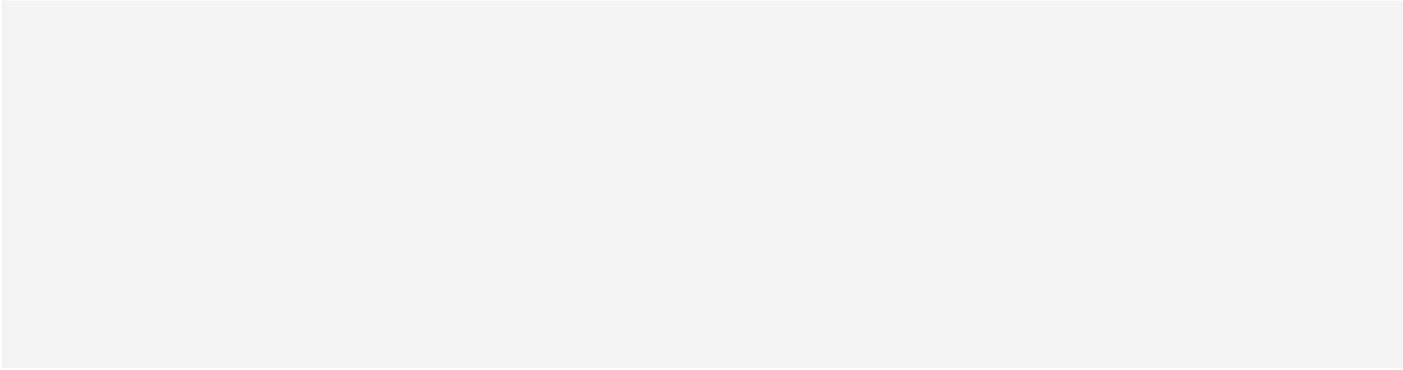
ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
כרזות למשרד התיירות השוויצרי
 Swiss tourism posters

שם היצירה: כרזות למשרד התיירות השוויצרי Swiss tourism posters	פרטים
שנה: 1936	
טכנולוגיות ייצור: פוטומונטאז'	
מעצב: הרברט מאטר Herbert Matter	
סגנון: הסגנון הבינלאומי	

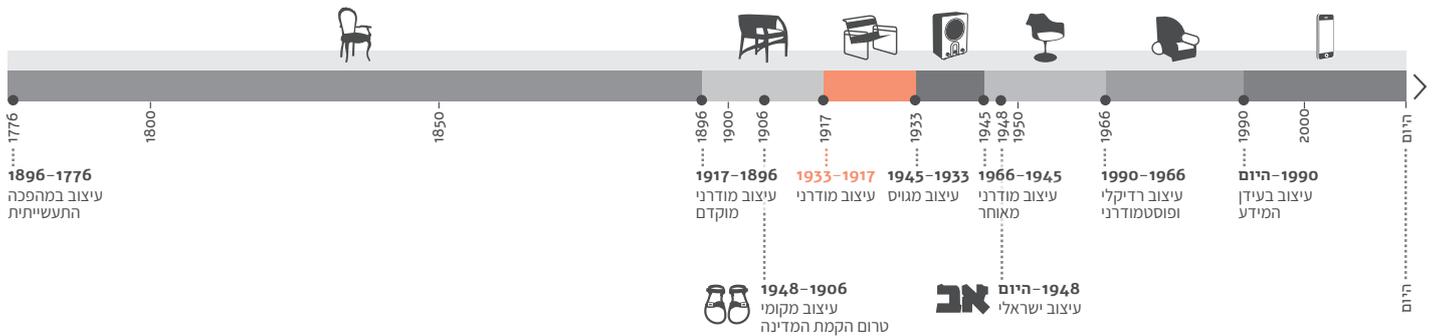
טרם נכתב	תיאור ופרטים על היוצר והיצירה
----------	-------------------------------

שם הכותבת:

תאריך:

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

היצירה:
**ביתן פומונה ("בון
מרשה") בתערוכה
הבינלאומית בפריז
Pomona ("Bon
Marché" pavilion),
Paris Exhibition**

Louis-Hippolyte Boileau, Pavilion of the Bon Marché department store, The International Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts, Paris, 1925. Photo: Wikimedia Commons, Public domain

שם היצירה: ביתן פומונה ("בון מרשה") בתערוכה הבינלאומית בפריז
Pomona ("Bon Marché" pavilion), Paris Exhibition

שנה: 1925

חומרים: בטון, פלדה, ברזל, זכוכית וטיח

מעצב: לואי היפוליט בולייה Louis-Hippolyte Boileau

סגנון: אר דקו. מודרניזם מוקדם

הביתן של כלבו "בון מרשה" הוצג בתערוכה הבינלאומית לאמנות דקורטיבית בפריז ב-1925. הוא נחשב אחד מתצוגות התכלית המרשימות של סגנון האר דקו, סגנון שהתערוכה הבינלאומית שהתקיימה בפריז ב-1925 זוהתה איתו ואף הייתה המקור לשמו ולהפצתו לעולם. הבניין שכונה "פומונה" תוכנן על ידי האדריכל הצרפתי לואי היפוליט בולייה, בוגר בית הספר לאמנויות יפות בפריז.

התערוכה הבינלאומית, ובעיקר ביתן "בון מרשה", היו הצהרה של קידמה ושל מודרניות שהתמקדה בעיצוב כביטוי של שינוי בתפיסות חיים ובעיקר במסחר. ביתן היריד בין שתי הקומות הכיל בתוכו חדרים מרוהטים והגדיר מחדש מושגים כמו נוחות, יוקרה וטעם טוב. כל הפריטים שהוצגו בתערוכה בבניין יוצרו בצרפת על ידי אמנים שהתגוררו בה.

העיצוב של בולייה לחזית הביתן התבסס על קומפוזיציה סימטרית וקלסית, שבלטה במערכת עיטורים וחומרים המזוהים עם סגנון האר דקו. במרכז החזית הוצב עיטור ריבועי רב פריטים שכלל חיתוכי מתכת בצורות גאומטריות. מתחת לעיטור

פרטים

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

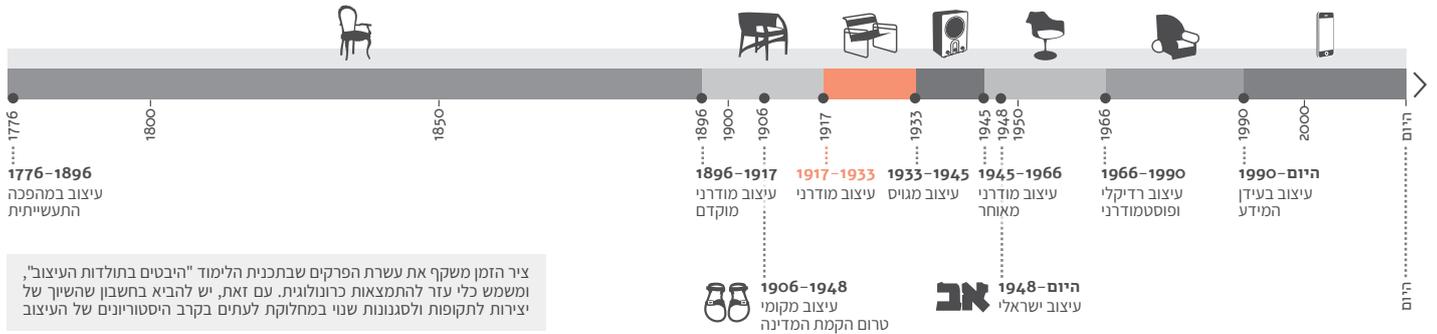
זה התנוסס שמו של בית הכולבו בפונט המזוהה עם הסגנון. הסימטריות של החזית הודגשה על ידי הצבתן של שתי דלתות זהות מעוצבות בחיתוכי עץ בעבודת יד קפדנית. הבניין הוגבה מהקרקע, והגישה אליו הייתה במערכת מדרגות טרפזית שהתנקזה לתוך דלתות רבות רושם.

משני צידי המדרגות עוצבה החזית במעין עמודים גדולים, מזוותים ומדורגים כשכרכוב הגג בולט מלמעלה. החזית הזו נועדה להדגיש את העושר החומרי, את ההשקעה בפרטים השונים, ובכך סימנה את מה שזוהה באותן שנים כיוקרה: השקעה בגימור ידני, שימוש בחומרים מודרניים כמו מתכת והגדשת הגאומטריה בעיטורים.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

{ BOUL MICH } OZ COOPER'S CLASSY, SASSY MODIERNE TYPEFACE

היצירה:
גופן
BOUL MICH
Boul Mich
typeface

Oswald Cooper, Boul Mich typeface, 1927. Photo: www.myfonts.com

שם היצירה: גופן Boul Mich Boul Mich typeface	פרטים
שנה: 1927	
טכנולוגיות ייצור: עיצוב ידני, הפקת אותיות עופרת	
מעבד: אוסוולד קופר Oswald Cooper	
סגנון: אר דקו	

בין שנות ה-20 לשנות ה-30, האר דקו בארצות הברית היה בשיאו. הסגנון צעד יד ביד עם צמיחת תעשיית הפרסום והופיע בשילוט, מודעות ואריזות. אותיות האר דקו סימלו את החדש והמשופר ותיפקדו כנותנות אסמכתא מודרנית למוצרי הפרסום שהופיעו לצידם. גופנים אלו שאבו השראה מהטיפוגרפיה החדשה (The New Typography) שאיגד יאן טשיכולד באירופה באמצע שנות ה-20 (Jan Tschicold) והדקורטיביות של שנותיה המאוחרות של המאה ה-19. בתקופה זו היה נהוג להפוך סגנונות לטרינג, אשר עוצבו עבור מילה או משפט מסויימים בקונטקסט ידוע, לגופנים למכירה.

גופן Boul Mich עוצב על ידי [Oswald Cooper](#), הידוע גם בכינויו Oz Cooper ויצא לאור בשנת 1927. מזמינת הגופן הייתה חברת הפונטים (Bernhart Brothers & Spindler (BB&S). חברה זו הפכה יותר מאוחר ל-American Type Founders (ATF), אחת מחברות הגופנים הגדולות ביותר בארה"ב. האותיות צוירו על בסיס דוגמאות לטרינג ידני שאוגדו ממודעות פרסום. קופר צייר את האותיות הבסיסיות בלבד, ואת שאר העבודה השלימו עבורו, שכן לא היה

פרטים

תיאור ופרטים על היצירה והיצירה

מעוניין בעבודה זה במיוחד. הגופן נקרא על שם שדרת מישיגן (Michigan Boulevard) בשיקגו, שדרה מגוונת ובה חנויות מסחר, דירות אלגנטיות, וסטודיואים של אמנים.

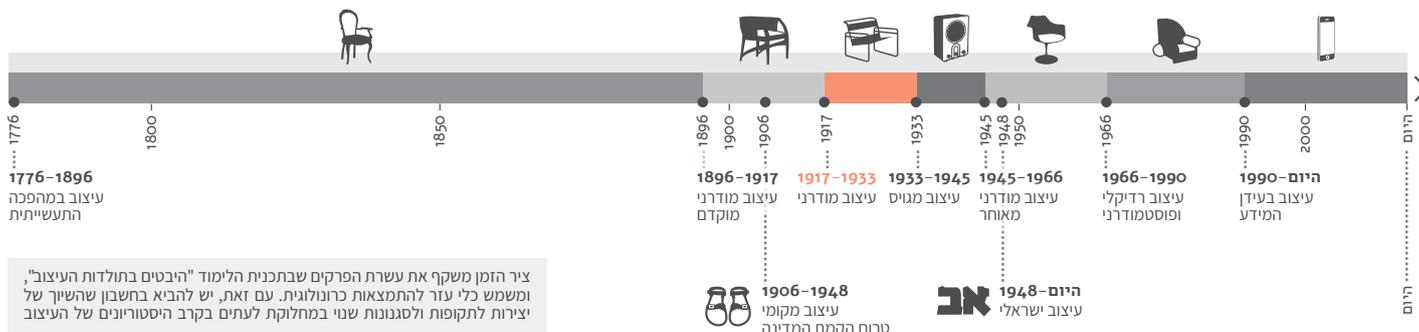
ניתן לתאר את הגופן המודרניסטי כסן סריפי (ללא תגים), בעל קונטרסט גבוה בין הקווים האופקיים לאנכיים. באופן מסורתי, באותיות לטיניות הקווים האנכיים הם העבים ביותר (בניגוד לעברית) ובגופן זה, עוצבו הקווים האופקיים כדקים במיוחד. Boul Mich הוא גופן ראוה, שנועד לשימוש בגדלים גדולים כגון על שלטים, ואינו מיועד לקריאת טקסטים רציפים. לכן, הדגש המרכזי בעיצוב האותיות היה על קישוטיות מעודנת וייחודיות יותר מאשר על קריאות. הפרופורציות גבוהות ומחזקות את השאיפה מעלה שהייתה אחד ממאפייני סגנון האר דקו בכל תחומי העיצוב. האותיות הינן גיאומטריות: המעוגלות הינן כמעט עיגולים מושלמים, ואותיות בעלות מבנה מלבני זכו לקווים ישרים ככל הניתן. השראה לעיצוב האותיות מגיעה מסגנון מוקדם בשם Moderne (או Didone) אשר רווח באיטליה וצרפת בין סוף המאה ה-18 ועד המאה ה-19. אותיות אלו, בניגוד לגופן Boul Mich, היו בעלות תגים (סריפים) ויועדו לקריאה רציפה.

קופר הצנוע עיצב גופנים רבים נוספים, המוכר מבינם הינו Cooper Black שזכה לפופולריות עצומה והיה ייחודי בשל משקלו הכבד. הוא היה מבוסס על סגנון הלטרנינג הידני של המעצב. גופן נוסף, המזכיר את Boul Mich במיוחד ויצא כמעט במקביל אליו, הוא Broadway, בעיצובו של Morris Fuller Benton.

שם הכותב: לירון לביא טורקניץ'

תאריך: 31.8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
לה-סאל
LaSalle

Harley Earl, LaSalle, Phaeton, 1927-1940. Manufactured by General Motors. Photo: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

שם היצירה: לה-סאל LaSalle	פרטים
שנה: 1927	
טכנולוגיות ייצור: פח מכופף, מתכת, גומי, זכוכית, בד ומנוע	
מעצב: הארלי ארל Harley J. Earl	
סגנון: אר דקו אמריקאי	

מעצב הרכבים וראש מחלקת התכנון של תאגיד ג'נרל מוטורס, הארלי ג'יי ארל, נחשב לאחד המעצבים התעשייתיים המשפיעים ביותר על עולם עיצוב הרכב. ארל השתמש בחומרים פלסטיים ליצירת מודלים לעבודה כחלק מעיצוב הרכב, והוא נחשב כמי שהכניס לתחום את השימוש ברכבי קונספט ככלי לבחינה של עיצוב חדשני.

מכונית הקדילק לה-סאל נחשבת לעבודתו הראשונה בתאגיד, ובזכות הצלחתה הוקמה מחלקת האמנות והצבע שארל עמד בראשה. המחלקה שינתה את האופן שבו נתפס עיצוב הרכב, ובעיקר העבירה את הדגש מפונקציונליות כביטוי של עבודת המהנדס לממשק עם המשתמש, האסתטיקה והנראות של כלי הרכב.

ארל, שקודם עד לתפקיד סגן נשיא בתאגיד, נחשב למי שהגה את רעיון הדגם השנתי שבמסגרתו יוצא כל שנה דגם חדש של רכב ששונה במראהו מהדגמים הקודמים. תפיסה זו נראית היום ברורה מאליה, אך היא לא התקיימה לפני שארל נעשה מעורב בתהליך עיצוב כלי הרכב.

תיאור ופרטים על היצירה והיצירה

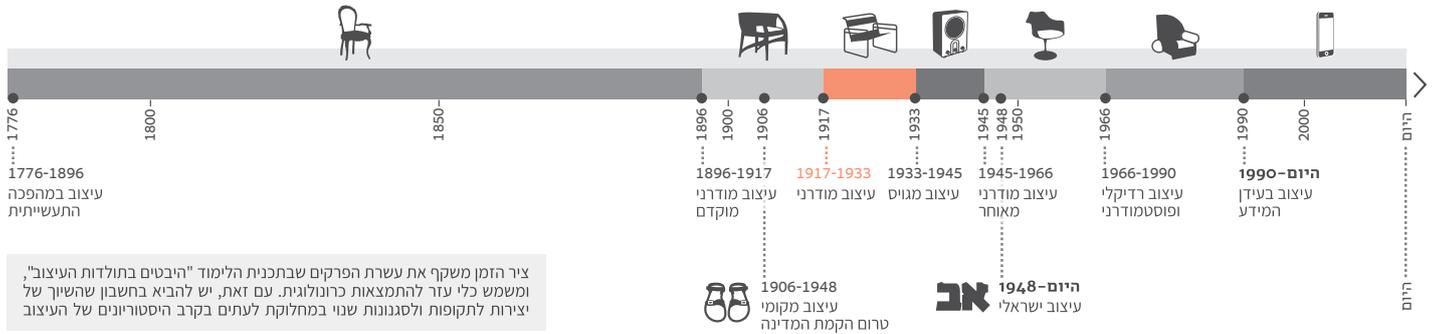
הלה-סאל מזוהה בעיקר עם שתי הכנפיים המרשימות מעל גלגליה הקדמיים. למכונית יש מנוע וי-8 וכ-80 כוח סוס. צללית הרכב היתה נמוכה יחסית, וכך הודגשה החזית הגבוהה שכללה מערכת גריל מעוגלת. המכונית יוצרה בשני צבעים שהדגישו את הפלסטיות שלה ואת קווייה המעוגלים.

העיצוב האלגנטי שיצר ארל הגדיל את המכירות של ג'נרל מוטורס, ובשנה הראשונה להשקתה היו ההכנסות ממכירת הלה-סאל כרבע מכלל ההכנסות של קדילק. עד 1929 עברה קדילק את אחותה הגדולה, הביואיק, בהכנסות ממכירת כלי רכב.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 5.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

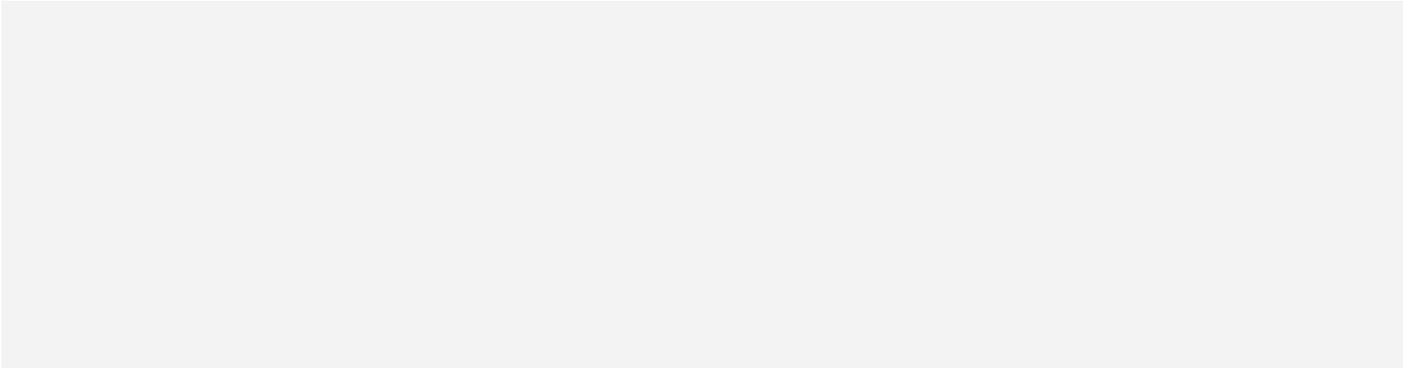
ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
שער למגזין ואניטי פייר
Vanity Fair covers

שם היצירה: שער למגזין ואניטי פייר Vanity Fair covers	פרטים
שנה: 1933	
טכנולוגיות ייצור: דפוס על נייר	
מעצב:	
סגנון: אר דקו אמריקאי	

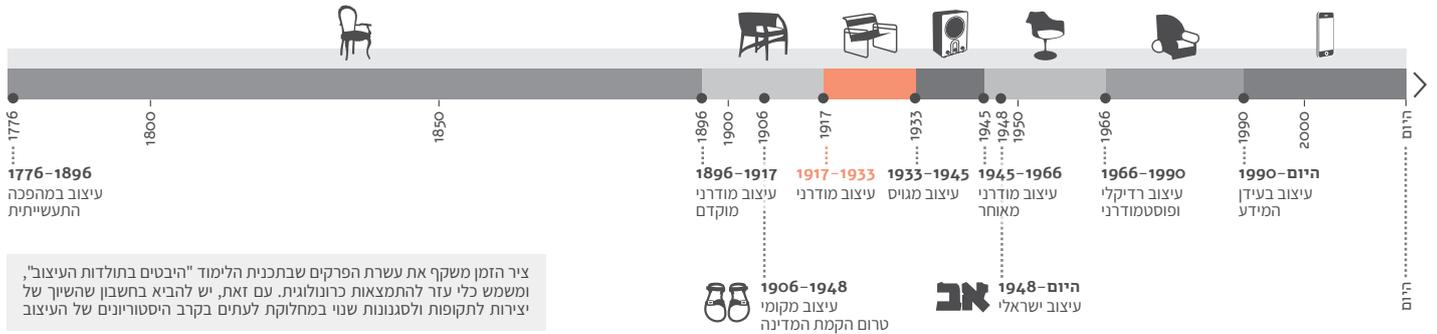
טרם נכתב	תיאור ופרטים על היוצר והיצירה
----------	-------------------------------

שם הכותבת:

תאריך:

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

Paul T. Frankl, Skyscraper bookcase, c. 1927. The Art Institute of Chicago. Photo: CC BY-SA 3.0

היצירה:

ספריית גורד השחקים Skyscraper bookcase

שם היצירה: ספריית גורד השחקים Skyscraper bookcase

שנה: 1927

טכנולוגיות ייצור: נגרות. עץ מייפל ובקליט

מעצב: פול ט' פרנקל Paul T. Frankl

סגנון: אר דקו אמריקאי

פרטים

בשנות העשרים של המאה הקודמת, במקביל להתפעלות מגורדי השחקים שהחלו להופיע בקו האופק של העיר ניו יורק, תכנן האדריכל פול פרנקל ספרייה במראה של גורד שחקים. ספרייה זו נחשבת לאחד הפריטים המזהים עם האר דקו של שנות העשרים בארצות הברית בזכות השילוב שבין אר דקו צרפתי מסוגן למאפיינים האווירודינמיים של הסטרימליין, מאפיינים שיזוהו בהמשך עם העיצוב התעשייתי האמריקאי ועם עיצוב גורדי השחקים כמו בניין האמפייר סטייט.

מטרתו הראשונית של פרנקל הייתה לעצב ספרייה לבקתה שלו בצפון מדינת ניו יורק. הוא רצה ספרייה שהגישה אליה תהיה נוחה ושיהיה לה חלק תחתון רחב וחלק עליון צר יחסית. שכן שראה את העבודה ציין שהיא דומה לגורד שחקים, ופרנקל נענה לאתגר. הוא למד את קו האופק של העיר ניו יורק על צבעיו, מאפייניו וצורותיו, והטמיע את המחקר בעיצוב הספרייה. פרנקל עיצב ספרייה בעלת קווים נקיים היוצרים צורות קובייתיות-מלבניות. לספרייה יש בסיס רחב ועליו רוכבים חלקים צרים יותר, והמראה הדקיק שלה מדגיש את גובהה. כל המאפיינים הללו מזהים עם סגנון האר

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

דקו ששלט בעיצוב גורדי השחקים באותן שנים. אצל חלק מלקוחותיו הציב פרנקל מספר ספריות זו ליד זו כדי שיווצר דמיון לקו האופק הניו יורקי.

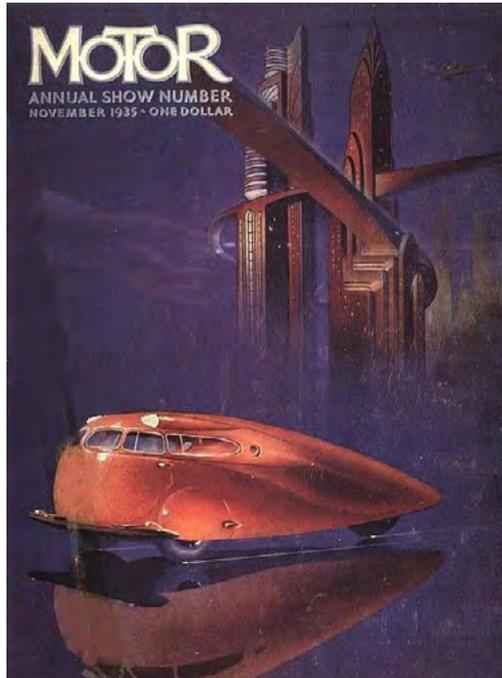
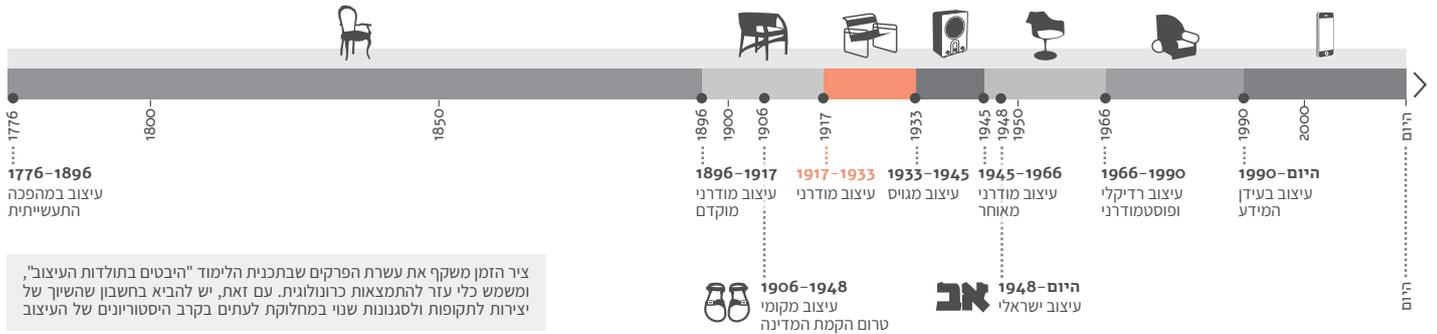
עיצוב הספרייה היה תגובת נגד לסגנון התאודורי שרווח באותן שנים. בניגוד לשידות הכבדות והמעוטרות יצר פרנקל שידה בעלת קווים נקיים שהיה נוח לתחזק והמראה שלה שיקף את רוח התקופה. העיסוק בחדש כמהות, כתמה עיצובית, העסיק את פרנקל, והוא טען שהאומה האמריקאית, כאומה צעירה (לעומת האומות האירופאיות), יודעת להתאים את עצמה לחדש ולקבלו. את הרעיונות שהתגלמו בעיצוב הספרייה הטמיע פרנקל גם ברהיטים נוספים, כמו שולחן עבודה, כיסאות וכדומה.

כדי לפנות לקהל אמיד יותר עיצב פרנקל את הספרייה מחומרים איכותיים והוסיף פרטים מעודנים. הוא חש שהספרייה תיראה טוב יותר בחדרים גדולים ומרווחים, הנפוצים אצל בני המעמד הגבוה.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

Arthur Radebaugh, Motor annual show number, November 1935, poster. Photo: AACA Library & Research Center

היצירה:

שער המגזין מוטור, גיליון נובמבר 1935

Motor annual show number, November 1935

שם היצירה: שער המגזין מוטור, גיליון נובמבר 1935 Motor annual show number, November 1935

שנה: 1935

טכנולוגיות ייצור: איירבראש

מעצב: ארתור רייבאו Arthur Radebaugh

סגנון: סטרימליין

פרטים

עיצוב הסטרימליין היה פועל יוצא של המשבר הכלכלי שגרם לשפל הגדול בארצות הברית. שנות ה-30 הביאו תקווה לשינוי וליציאה מהמשבר, והדבר התבטא בתחומי העיצוב ביצירת שפה עיצובית חדשה וזורמת. שפה זו, שזכתה לשם סטרימליין, הושפעה מתחום האווירודינמיקה והתבטאה בקווים זורמים היוצרים תחושה של תנועה המתפרצת קדימה. העיצוב הדינמי לא נבע רק מטעמים אסתטיים; הוא ביטא אמונה עמוקה בקדמה הטכנולוגית ובכוחו של המדע לחלץ את ארצות הברית מהמשבר שאליו נקלעה, ותקווה לעתיד טוב יותר. בעיצוב הגרפי באו עקרונות הסטרימליין לידי ביטוי בכרזות בעלות נקודות מגוז קיצוניות, טקסט הכתוב בהטיה ואיורים ריאליסטיים של מוצרים שאינם אמיתיים. מבחינה נושאת, הביטוי העיקרי לשפה זו היה העיסוק בעתיד, שהתבטא בכל תחומי הסטרימליין, למשל במגמות של עיצוב מחדש (redesign) של מוצרים והתאמתם לעולם המתחדש או בתערוכות בנושא עתידנות, כגון התערוכה פיוצ'רמה (Futurama) של חברת ג'נרל מוטורס והיריד העולמי בניו יורק שכותרתו הייתה "עולם המחר" (The World of Tomorrow).

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

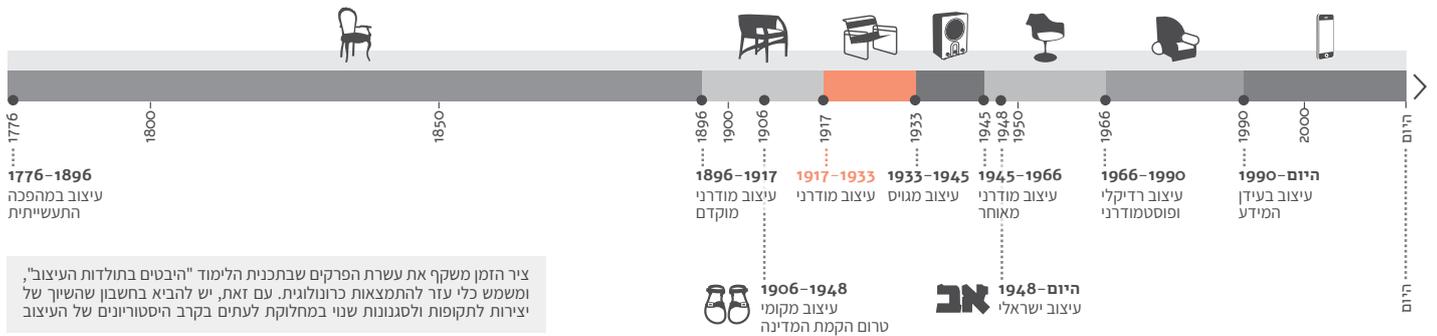
ארתור רייזבו יצר כרזות ואיורים שמבטאים אופטימיות ואמונה בטכנולוגיה, ומשמשים דוגמה מצוינת לסגנון הסטרימליין. בשער זה ניתן לראות נוף עירוני-עתידני ובו גורדי שחקים (נושא שאפיין גם את סגנון האר דקו האמריקאי שקדם לסגנון הסטרימליין) הדומים לגורדי שחקים קיימים (המבנה הימני מזכיר בחזותו את בניין קרייזלר, שנבנה ב-1928). מלבד הבניינים ניתן לראות כבישים מורמים ומטוס באוויר, ובתחתית השער נמצא האלמנט הבולט ביותר: רכב בעיצובו של המעצב התעשייתי והעתידין נורמן בל גדס. הרכב מעוצב בצורת טיפת מים ופונה לשמאל השער, החוצה ממרחב התמונה. הרכב בולט בגוני אדום וכתום על הרקע הכחול הכהה, ומשתקף ברצפה המבריקה שמתחתיו. השער כולו עשוי בסגנון האיירבראש (מברשת אוויר) האופייני של רייזבו, שהפך לסגנון המייצג של הנראות העתידנית והאופטימית של התקופה. טכניקת האיירבראש מאפשרת מעברי צבע חלקים במיוחד, כראוי לסטרימליין ולאווירודינמיות המאפיינת אותו.

עבודותיו של רייזבו השפיעו רבות הן על הגדרת סגנון הסטרימליין ועל יצירת שפה שהגדירה תקופה בעיצוב האמריקאי והן על ההכרה באיירבראש כמדיום מקובל לעבודה אמנותית מסחרית. בנוסף, השימוש הנרחב בכרזות לשינוי התודעה הציבורית באותה תקופה ולהחדרת אופטימיות בציבור הוביל לתחילת ההבנה שלעיצוב יכולה להיות השפעה רבה על תפיסות ציבוריות ועל הרצון במוצר.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 11.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:
מכונית הדימקסיון Dymaxion car

Buckminster Fuller, Dynamixion car, 1933. Manufactured by The Dymaxion Corporation, Bridgeport, Connecticut, US. Photo: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

שם היצירה: מכונית הדימקסיון Dymaxion car	פרטים
שנה: 1933	
טכנולוגיות ייצור: מנוע פורד ו-8. פח מכופף. שלדת מתכת, טקסטיל וזכוכית	
מעצב: ריצ'רד בקמינסטר פולר Richard Buckminster Fuller	
סגנון: סטרימליין	

בקמינסטר פולר נחשב לממציא חדשני ומוכר בעיקר בזכות הכיפה הגאודזית - מבנה מעוגל המתבסס על מערכת גיאומטרית של משולשים שנועד להיות המבנה החזק, הקל והחסכוני בעולם ונבנה לראשונה במונטריאול ב-1967 במסגרת היריד הבינלאומי.

במסגרת עיסוקו בעיצוב ובחיסכון באנרגיה תכנן פולר גם את מכונית הדימקסיון, שגם היא עוצבה במטרה למקסם שימושיות תוך השקעת אנרגיה מינימלית. המכונית נועדה להיות מודל ראשוני של רכב מעופף, ושמה היה קיצור המושג שפיתח פולר: DYnamic MAXimum TensIOn (מקסימום מתח דינמי). המכונית הייתה חלק מסדרה של מוצרים כמו בית ומערכת רחצה שפיתח פולר במסגרת תאגיד דימקסיון שהקים וניהל בקונטיקט.

מכונית הדימקסיון שעיצב פולר נראתה כמו הכלאה בין חללית מתכתית לבאגט, תוך שימוש בקווי טיפה מעוגלים בסגנון הסטרימליין. צורתה פחוסה מעט כדי להדגיש את הזרימה האורכית. חלקה הקדמי, עד לכמחצית מהחזית הצדדית, כולל חלונות זכוכית מזוותים. החלק האחורי מיועד למנוע וכולל כיסוי עם פתחי אוורור אנכיים בארבעה מקבצים מסביב לדלת הגישה למנוע. נקודת המוקד בחזית הקדמית היא הפנס המעוגל.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

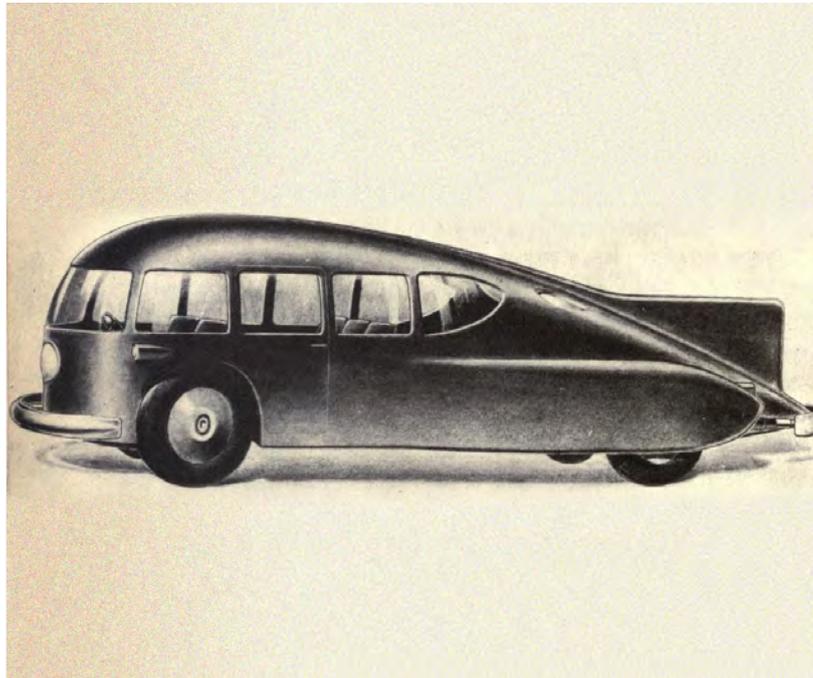
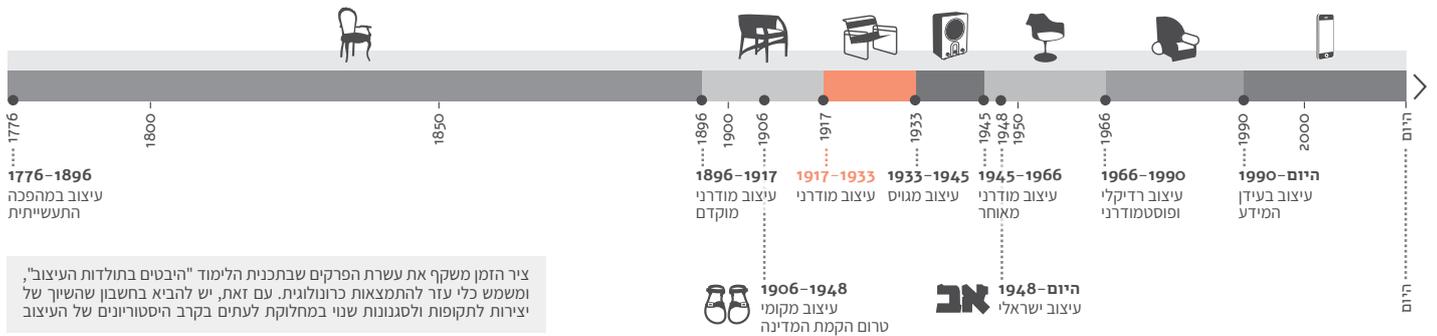
בניגוד למקובל כיום יש למכונת מערכת של שלושה גלגלים: שניים קדמיים ואחד אחורי. בחירה זו אפשרה למכונת לסוב על צירה ואף להיכנס לחניה בנסיעה צדית.

אף שהרכב הצליח להגיע למהירות של 160 קמ"ש בעזרת מנוע וי-8 של פורד ונועד להסיע עד אחד-עשר נוסעים, הוא לא עבר לייצור סדרתי ונשאר כאב-טיפוס, כנראה בגלל תאונת דרכים קטלנית שבה נהרג נהג נסיעת המבחן. חובבי קונספירציות טוענים שמאחורי התאונה עמדו תאגידי הרכב, שחששו מהשינוי בתעשייה.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

Norman Bel Geddes, Motor car no. 8. From: Norman Bel Geddes, Horizons, 1932. Photo: Prelinger Library, Internet Archive

היצירה:

מכונית מס' 8 מהספר "אופקים" Motor car no. 8, from his book "Horizons"

שם היצירה: מכונית מס' 8 מהספר "אופקים" Motor car no. 8, from his book "Horizons"

שנה: 1932

טכנולוגיות ייצור: אילוסטרציה, דפוס על נייר

מעצב: נורמן בל גדס Norman Bel Geddes

סגנון: עיצוב מודרני - סטרימליין אמריקאי

פרטים

נורמן בל גדס, מעצב תעשייתי שנודע כמי שמשלב בין סגנון האר דקו לסטרימליין ובין עבודותיו נכלל עיצוב תפאורות לתיאטרון, פרסם ב-1932 את ספרו "אופקים", ובישר בו על תפיסת העיצוב בעלת הקווים המעוגלים, הסטרימליין, שתהפוך עד מהרה לסגנון המקובל בתחום מוצרי הצריכה.

הספר שימש בסיס לעבודתו המרכזית של בל גדס במסגרת התערוכה פיוצ'רמה שהוצגה ביריד הבינלאומי בניו יורק בשנת 1939, והוא כלל עיצובים שיצר בל גדס למוצרים שונים: מרכבים ומטוסים, דרך תיאטרון פתוח ועד לבנייני מגורים. אחד העיצובים המוכרים ביותר כיום הוא דגם של מכונית בצורת טיפה שכמו נושרת על משטח. הדמיון לטיפה היה בקווים המעוגלים של הרכב ובדגש בתנועה. בל גדס טען שמדובר בעיצוב המתאים ביותר להפחתת החיכוך בתנועת הרכב, וכפועל יוצא להגדלת המהירות.

הרכב שעיצב בל גדס והוצג בספר כמכונית מס' 8 נראה כמו טיפת מים עם חלונות, גלגלים וזנב אחורי. חלונותיו עוצבו עם קווים ריבועיים מעוגלים. חלקו האחורי נראה נמוך יחסית לחלק הקדמי, והוא מסתיים בקו אלכסוני הנוטה מטה, כקצה של טיפת מים שמעליה נמצא הזנב המחודד. קדמת הרכב כללה צינור מתכת מתעגל וחרטום כפתורי.

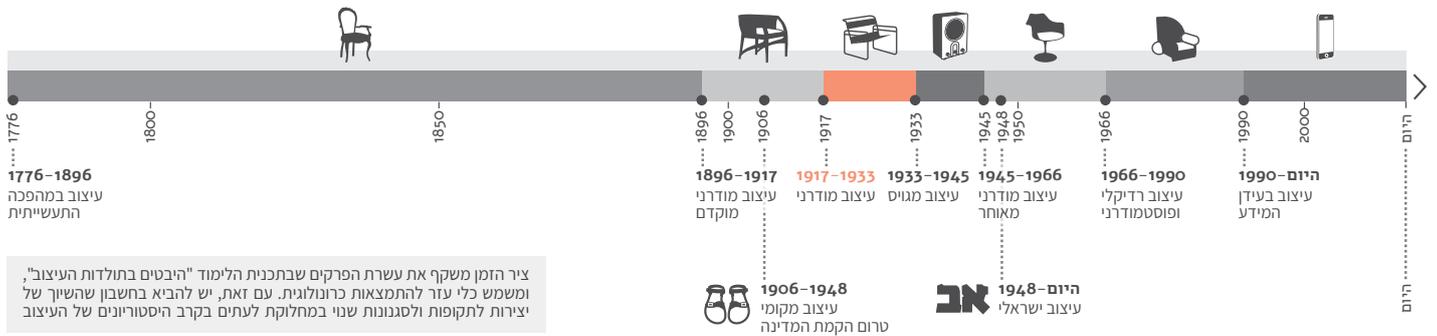
תיאור ופרטים על היצר והיצירה

הקווים המתעגלים והזוויות המתחשבות באווירודינמיות נראים גם כיום עתידניים, והם השפיעו על תפיסת קווי המתאר של כלי הרכב במשך שנים רבות.

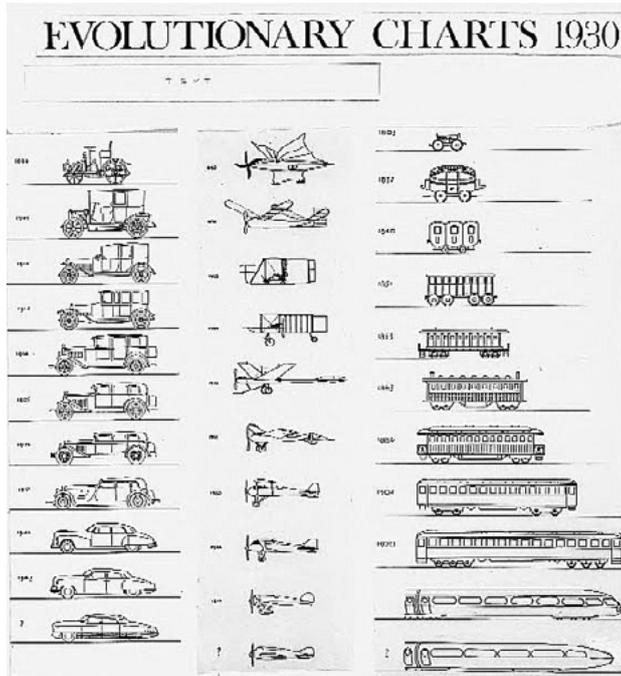
שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב.

Raymond Loewy, Evolution chart of automobiles, 1933. From: Joan M. Marter (ed.), Abstract Expressionism: The International Context, Rutgers University Press, © 2007, p. 188, fig. 54. Photo: courtesy of the Hagley Museum and Library

היצירה: תרשים התפתחות העיצוב Evolution Chart Of Design

שם היצירה: תרשים התפתחות העיצוב Evolution Chart Of Design

שנה: 1934

טכנולוגיות ייצור: דיו על נייר

מעצב: ריימונד לואי Raymond Loewy

סגנון: סטרימליין

פרטים

ריימונד לואי נחשב לאחד המעצבים האמריקאים החלוציים של שנות ה-30. הוא ניסח את הסלוגן "המתקדם ביותר, אך עדיין מתקבל על הדעת" (Most advanced yet acceptable), והוביל תפיסה שלפיה על המעצבים לקדם את החברה ולהציג עיצובים מתקדמים שיאתגרו את הקהל, אך עדיין יוכלו להתקבל אצלו. לואי הוא המייצג הבולט ביותר של תפקיד "המעצב היועץ" שהתפתח בארצות הברית בשנות ה-30, ושל המעצב הרב-תחומי העוסק בעיצוב תעשייתי ובעיצוב גרפי במקביל. בנוסף, הוא קידם במידה רבה את תחום העיצוב מחדש (redesign), והעיצובים המחודשים שיצר למכונת הצילום של חברת גסטטנר ולמקרר של חברת קולד-ספוט הביאו לעלייה ניכרת במכירות של חברות אלה. בשונה מהתפיסה המודרניסטית שקדמה לו ולפיה הצורה צריכה להיות תלויה בתפקיד, לואי איזן בין הגבלות פונקציונליות לשיקולים אסתטיים, והיה בין הגורמים החשובים בהגברת המודעות לחשיבות העיצוב וביצירתו של מעמד המעצב-הכוכב. לואי היה בין הראשונים שניסחו את הקשר שבין העיצוב לשיווק, ולפיו מכירותיהם של שני מוצרים בעלי איכות זהה לא יהיו זהות, אלא תלויות בעיצובם השונה.

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

בשנות ה-30 של המאה ה-20 עברו כלי תחבורה רבים, החל במכוניות וכלה ברכבות ובמטוסים, לעיצוב סטרימליין-עיצוב חלק ואווירודינמי ששינה את המראה שלהם והגדיל את יעילותם. בין השאר עברו לעיצוב זה דגם המטוס הפופולרי DC-3 ומספר רכבות, כגון הרכבות זפיר (Zephyr) והשביט הכחול (Blue Comet). בעיצוב המכוניות הוחלפו החלקים הרבועים של שנות ה-20 במשטחים מעוגלים ובקווים זורמים. שינויים אסתטיים אלה והמעבר לעיצוב המשדר תנועה קדימה והתפתחות נחשבו למסמלים שינויים שעברו על החברה עצמה: השתחררות מכבלים מגבילים ומעבר לחופש ולהתפתחות.

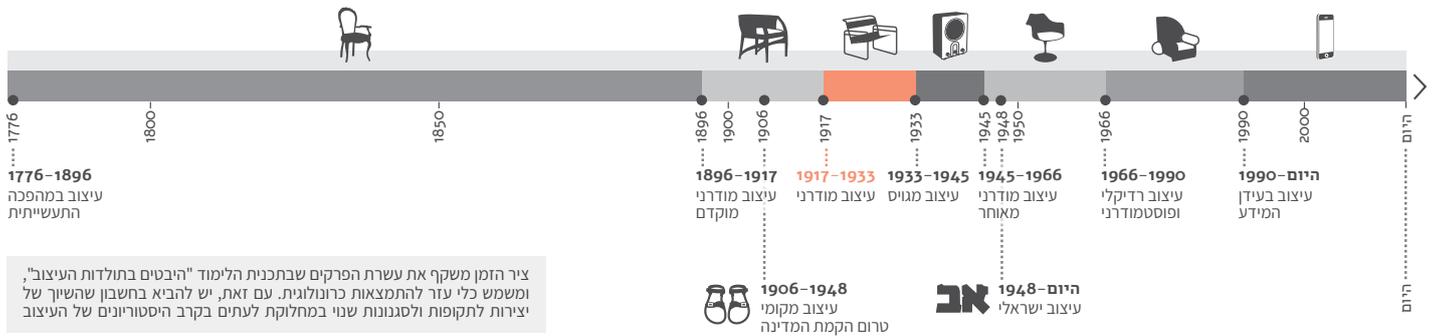
תרשים זה מציג את השינויים שעברו אובייקטים מעוצבים שונים - ביניהם מכונית, קרון רכבת, טלפון, כיסא ובגדי נשים - מתחילת המאה ה-19 (ובחלק מהאובייקטים גם קודם לכן) ועד שנות ה-30 של המאה ה-20. אפשר לראות בתרשים את ההתפתחות שחלה בעיצוב כל אחד מהאובייקטים, ובכך הוא מקדם את רעיון העיצוב מחדש ומציג אותו כהתפתחות טבעית ואבולוציונית הנעה לכיוון הקדמה והמהירות: הרעיונות של הסטרימליין.

בין השאר אפשר לראות את השפעות עיצוב הסטרימליין בקרון הרכבת, שהופך מאובייקט מרובע לקרון מעוגל בעל קווים זורמים, ובמכונית שעיצובה נעשה אווירודינמי ודומה לצורת טיפת המים האידיאלית לתנועה.

שם הכותב: יובל אברמי

תאריך: 11.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

Alvar Aalto, Auditorium of the Viipuri Municipal Library, 1930-es. Photo: Wikimedia Commons, Public domain

היצירה:
אודיטוריום הספרייה העירונית בעיר ופורי (לשעבר בפינלנד וכיום ברוסיה)
Auditorium of the Viipuri Municipal Library

שם היצירה: אודיטוריום הספרייה העירונית בעיר ופורי Auditorium of the Viipuri Municipal Library

שנה: שנות ה-30 של המאה ה-20

חומרים: בטון מזוין, זכוכית, עץ, ברזל

אדריכל ומעצב: אלוור אלטו Alvar Aalto

סגנון: מודרניזם

פרטים

האדריכל הפיני אלוור אלטו נחשב לאחד האדריכלים הפורים והמשפיעים על התנועה המודרנית באדריכלות במחצית הראשונה של המאה ה-20. הוא ממובילי המודרניזם באדריכלות – תנועה שמזוהה עם שימוש בחומרים טבעיים ובעיקר בעץ – במדינות סקנדינביה. הספרייה בעיר ופורי, כיום ויבורג ברוסיה, היא בין הפרויקטים שפרסמו את שמו.

אלטו זכה בתכנון הספרייה במסגרת תחרות אדריכלים שהתקיימה ב-1927. הספרייה תוכננה על בסיס עקרונות המודרניזם הפונקציונלי: קווים ישרים ונקיים, שימוש רב בבטון וטיח, ושימוש בעץ לחיפוי. השימוש בחיפוי העץ יזוהה בהמשך עם העיצוב הסקנדינבי. הבניין תוכנן עם חזית נמוכה יחסית שאינה מתבלטת בשטח.

המבנה מורכב משלוש תיבות, שהנמוכה שבהן משמשת כחלל הכניסה. תיבה זו אוורירית יחסית וכוללת חלונות רבים. שתי התיבות האחוריות סגורות יחסית ומשמשות לספרייה עצמה ולאודיטוריום. מערכת התנועה של הבניין, המתבססת על מדרגות, נמצאת בתיבת הכניסה ונהנית משפע אור טבעי. תכנון הפנים כולל חלוקה למספר מפלסים במטרה לדמות את הטופוגרפיה ההררית המקומית באופן שידגיש את האופקיות של המבנה, כשהציר האנכי משמש

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

את המדרגות. הפנים כולל ריהוט רב שתכנן אלטו בעצמו מעץ בהיר, וכן מדפי ספרים שמלווים את המדרגות בתוך הספרייה ושרפרפי ישיבה קטנים.

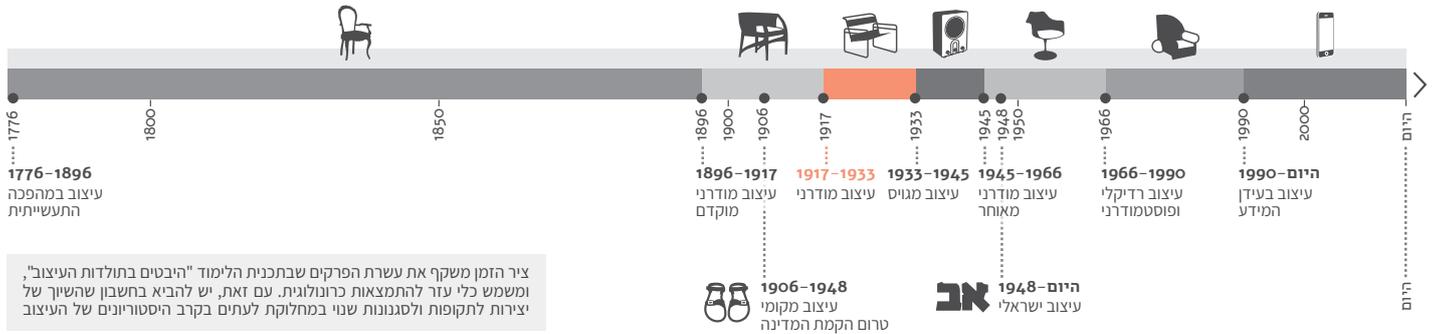
הספרייה עצמה מוארת בעיקר באור טבעי שמגיע מסדרה של "חורי תאורה" שתכנן אלטו בגג. כך נוצר שינוי במראה החדר בהתאם לשינויים במזג האוויר ולאור שמגיע מבחוץ. חורי התאורה מכוסים מבחוץ מכיוון גג הבניין כדי למנוע חדירה של מים, והם מעניקים לגג מראה עתידני. האודיטוריום בבניין נודע בזכות הפתרון האקוסטי של אלטו: תקרת עץ בצורת גל שנראית כאילו יצרו אותה בוני ספינות פיניים מקומיים. את הדרמטיות שיוצר הגל מדגישים חלונות גדולים שמכניסים אור רב.

במשך השנים, במסגרת השלטון הסובייטי, הוזנחה הספרייה, ובשנת 2010 היא שופצה במימון משותף של ממשלות פינלנד ורוסיה.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב.

היצירה:
שרפרף אלוור אלטו
Alvar Aalto Stool 60

Alvar Aalto, Stool 60, 1933 © Copyright exploitation rights with Artek

שם היצירה: שרפרף אלוור אלטו Alvar Aalto Stool 60

שנה: 1933

טכנולוגיות ייצור: רגלי עץ לבנה מכופף ומושב עץ עם גימורים שונים

מעצב: אלוור אלטו Alvar Aalto

סגנון: מודרניזם

פרטים

האדריכל הפיני אלוור אלטו עסק רבות בעיצוב ריהוט כחלק מתפיסתו הפונקציונלית הרואה בריהוט חלק בלתי נפרד מהתכנון האדריכלי. מכיוון שתעשיית העץ מפותחת מאוד בפינלנד ומאחר שלדעתו יש לעץ תכונות שמתאימות יותר לשימושם של בני אדם, התמקדו ניסיונותיו הראשונים בעיצוב של ריהוט עץ.

כחלק מפרויקט התכנון של ספריית ויפורי הוא עיצב שרפרף תלת-רגלי שהפך עם השנים לסמל של עיצוב סקנדינבי. הרעיון העיצובי של השרפרף היה פשוט – מושב עגול נטול משענת עם שלוש רגליים המתחברות אליו בחלקו התחתון, המוסתר. סוד ההצלחה של השרפרף טמון בעיקול הייחודי לרגליים, שהפך לחלק מהמאפיינים המוכרים של הריהוט בעיצובו. העיקול נוצר בזכות פטנט רשום שפיתח אלטו עם יצרן הרהיטים הפיני אוטו קרונאן, שהתמחה בעבודה עם עץ ובעיקר עם עץ לבנה.

תהליך הייצור כלל חיתוך חלקי של העץ, ריכוזו בעזרת קיטור ומים חמים ואז כיפופו לתוך תבנית. השיטה אפשרה ליצור כיפוף עמיד ובעל קווים נקיים ששומר על צורתו ומאתגר את התפיסה המקובלת של עץ כחומר נוקשה. שינוי תפיסה זה השפיע רבות על עיצוב הריהוט בעולם המערבי.

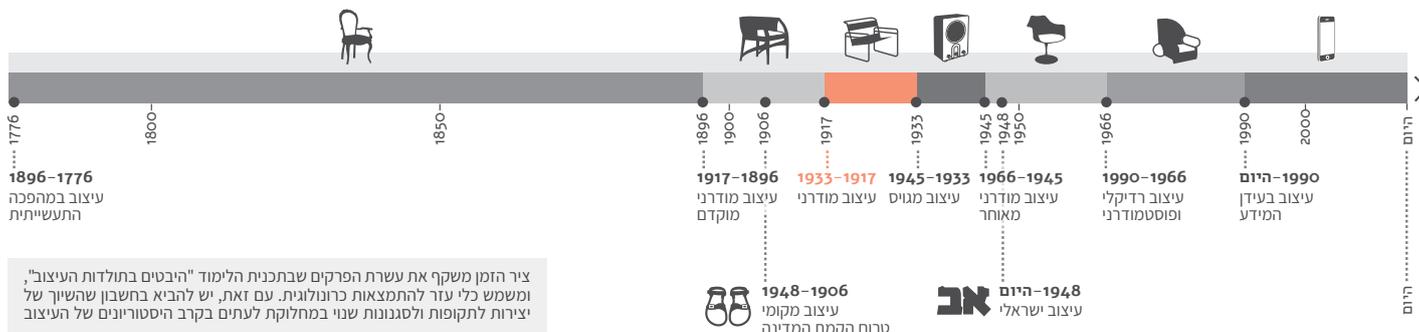
תיאור ופרטים על היצירה והיצירה

רגלי השרפרף יוצרו תמיד מעץ הלבנה המכופף, אך המושבים עצמם, בקוטר 35 ס"מ, יוצרו מעץ עם חיפויים שונים. הלקוחות יכלו לבחור בין בסיס פשוט מצופה לק, חיפוי בד או מושבים מרופדים. כחלק מהתפיסה הפונקציונלית החסכנית בחומר ובעבודה תוכננו לשרפרף בעל המושב העגול שלוש רגליים שהעניקו לו יציבות, חסכו את העלות של רגל נוספת ואפשרו לאפסן את השרפרפים בערימות זה על גבי זה באופן שחוסך מקום.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

Axel Einar Hjorth, Dining room interior by Nordiska Kompaniet for the 1930 Stockholm Exhibition, 1930. Photo: Erik Holmén, Nordiska museet, Wikimedia Commons, CC BY-2.0

היצירה:

ריהוט ועיצוב פנים לביתן חברת נורדיסקה, תערוכת שטוקהולם, שוודיה

Furniture and interior design, for the Stockholm Exhibition, for Nordiska Kompaniet

שם היצירה: ריהוט ועיצוב פנים לביתן חברת נורדיסקה, תערוכת שטוקהולם, שוודיה
Furniture and interior design, for the Stockholm Exhibition, for Nordiska Kompaniet

שנה: 1930

חומרים: מספר סוגי עץ, אם הפנינה, צבע שחור

מעצב: אדריכל אקסל אינר הגרט Axel Einar Hjorth

סגנון: עיצוב מודרני - מודרניזם סקנדינבי

פרטים

המעצב השוודי, יליד שטוקהולם, אקסל אינר הגרט החל לעבוד כמעצב רהיטים בתחילת שנות ה-20 של המאה הקודמת. בניגוד למעצבים אחרים שפעלו בתקופתו הגרט לא השאיר כתבים או פרסומים, ולכן שמו כמעט לא מוכר. אחת מעבודותיו המוכרות יחסית היא עיצוב הריהוט לתצוגת חברת נורדיסקה בתערוכת העיצוב והאדריכלות בשטוקהולם ב-1930.

התערוכה בשטוקהולם נחשבה לביטוי העכשווי ביותר של האדריכלות הפונקציונליסטית ובזכותה זכתה אדריכלות זו להכרה בשוודיה. חברת נורדיסקה נחשבה בשוודיה של אותה תקופה כמתווה העיקרית של טעם טוב. בביתן של החברה בתערוכה הוצג ריהוט מעץ ליבנה שעיצב הגרט, האדריכל והמעצב הראשי של החברה ושותף משמעותי בשאיפתה להפוך לחברה בינלאומית.

הריהוט התבסס על קווים נקיים וצורות גאומטריות פשוטות בהתאם לתפיסה הפונקציונלית המודרניסטית. יחד עם זאת בצד הניקיון הצורני לא נמנע הגרט מעיטורים חומריים שהעשירו את מראה הריהוט. על ידי שילוב של חומרים כמו אם

תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

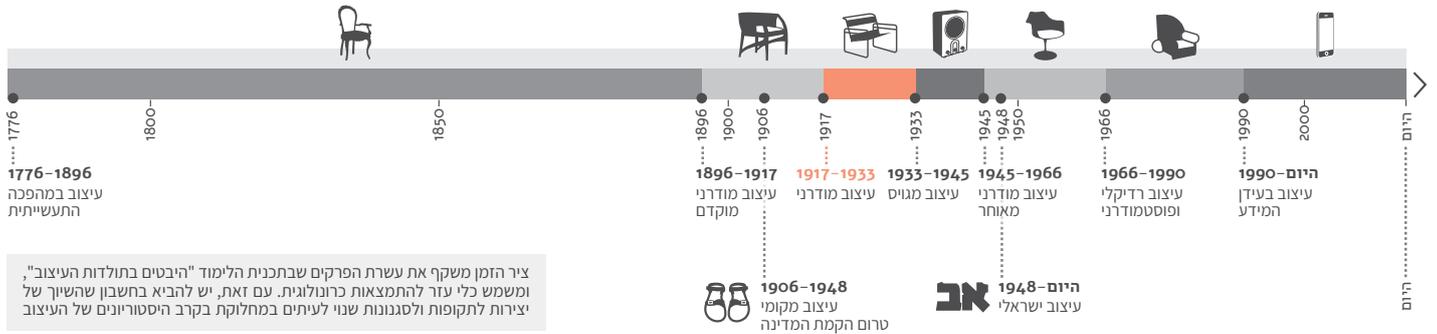
הפנינה וכמה סוגי עץ הצליח הגסרט ליצור עושר צורני שאתגר את גבולות התפיסות המודרניות שנתפסו לעיתים כנזירות, אתגור שהביא גם לביקורת על המראה היוקרתי של הריהוט שהוצג.

לריהוט המעוצב של הגסרט היה ביטוי הן כסדרה והן כפריטים בודדים. השימוש בפלטת צבעים שהתבססה בעיקר על עץ טבעי וצבע שחור יצר שפה עיצובית ברורה שיכולה בקלות להשתלב עם פריטים ממקורות שונים באופן הרמוני.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשיוך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי לעיתים במחלוקת. בקרב היסטוריונים של העיצוב

Wilhelm Kage, Praktika, for Gustavsberg, 1933. Set of stacking dishes and lid © Victoria and Albert Museum, London

היצירה:
**פרקטיקה לחברת
גוסטבסברג**

**Praktika, for
Gustavsberg**

שם היצירה: פרקטיקה לחברת גוסטבסברג Praktika, for Gustavsberg

שנה: 1933

חומרים: חרס מעוטר באמייל

מעצב: וילהלם קוגה Wilhelm Kåge

סגנון: עיצוב מודרני - מודרניזם סקנדינבי

פרטים

וילהלם קוגה, אמן שוודי ומעצב, ידוע בעיקר כמעצב קרמי וכמנהל האמנותי של החברה לייצור פורצלן גוסטבסברג. כחלק מעבודתו בחברה עיצב קוגה את סדרת פרקטיקה שהוצגה לראשונה באוסלו ב-1933. הפרקטיקה, כשמה, נועדה להיות מערכת כלים קלה לתפעול ולניקוי. עיצוב הסדרה זכה לשבחים בזכות נוחות השימוש והחדשנות בעיצוב שהתבטא בקומפקטיות מבחינת האחסון. הקומפקטיות התבססה על כך שהפריטים השונים בסדרה יכלו להיכנס זה לתוך זה וכך לצמצם את המקום שתפסו בארון.

מערכת הכלים עוצבה מחרס בהתאם למסורת הקרמיקה השוודית. ציפוי האמייל ציפה את כלים בלבן עם עיטור ירוק על השפה העליונה של הכלי וגם בבסיסו. האמייל לא נועד רק לעיטור (בכלי שפרט לכך היה חסר קישוטים ועיטורים) אלא שימש גם כחומר אוטם והקל על רחיצת הכלי והסרת כתמים ממנו.

קהל היעד של המערכת היה משפחות ממעמד הפועלים. מערכת הכלים נועדה לספק ערך אסתטי בלי להתפשר על הפונקציונליות. תפיסה זו התאימה לתפיסה הרווחת בעיצוב השוודי של אותן שנים: פתרונות מעשיים שתורמים לשיפור

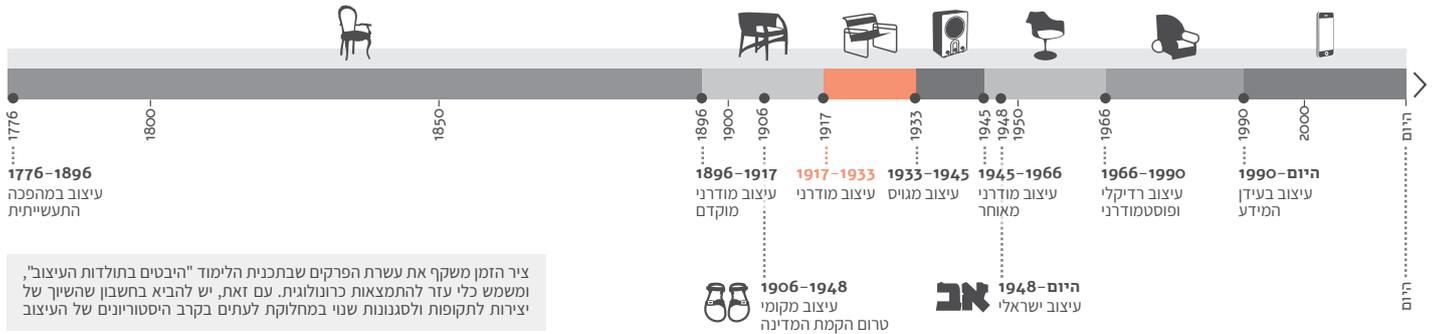
תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

מרכיבים חברתיים. למרבה הצער, המערכת לא זכתה להצלחה מסחרית כי הציבור העדיף לקנות כלי הגשה מצועזעים ודחה את הפשטות המסורתית שהציעה סדרת פרקטיקה.

שם הכותבת: שני שילה

תאריך: 6.2.19

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

ציר הזמן משקף את עשרת הפרקים שבתכנית הלימוד "היבטים בתולדות העיצוב", ומשמש כלי עזר להתמצאות כרונולוגית. עם זאת, יש להביא בחשבון שהשייך של יצירות לתקופות ולסגנונות שנוי במחלוקת לעתים בקרב היסטוריונים של העיצוב

היצירה:

שולחן E1027

E1027 table

Eileen Gray, E1027 table, 1924. Photo: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

פרטים	שם היצירה: שולחן E1027 E1027 table
	שנה: 1924
	טכנולוגיות ייצור: שולחן צדדי. צינור פלדה מצופה כרום. משטח זכוכית
	מעצב: איילין גריי Eileen Gray
	סגנון: עיצוב מודרני

תאור ופרטים על היוצר והיצירה

אחד הפריטים המוכרים של גריי הוא שולחן הצד E-1027 שנקרא על שמו של בית הקיץ שגריי תכננה לעצמה בשיתוף עם ז'אן בדוביצי (Badovici). שם השולחן והכינוי של הבית הוא מעין קוד שמנציח את שיתוף הפעולה ביניהם: ה-E מגיעה מאיילין, ה-10 מסמל את ז'אן (J היא האות העשירית בא"ב הלועזי), ה-2 מסמל את שם המשפחה בדוביצי (B היא האות השנייה בא"ב הלועזי) ו-7 מסמל את האות G בשם המשפחה של גריי (G היא האות השביעית בא"ב הלועזי). גריי תמיד התעניינה בעיצוב רהיטים רב-תפקודיים. במקרה זה היא רצתה שולחן לביתה החדש בקייפ מרטין, שאפשר יהיה להשתמש בו כמעין מגש לאכילה במיטה או כשולחן צדדי בסלון. לשם כך היא עיצבה שולחן עם משטח עליון

שניתן לכוון את גובהו. השולחן עוצב על בסיס צורות גיאומטריות נקיות. עיגול מצינור פלדה משמש כבסיס למשטח העליון, שעליו מונח משטח זכוכית מחוסמת. גם הבסיס של השולחן הוא בצורת עיגול מצינור פלדה, אך ללא משטח כיסוי. את שני העיגולים מחבר מלבן עשוי מוטות פלדה שכולל את מערכת הכוונון של השולחן. הבחירה בחומרים כמו פלדה וזכוכית הייתה נפוצה בקרב מעצבי התנועה המודרנית.

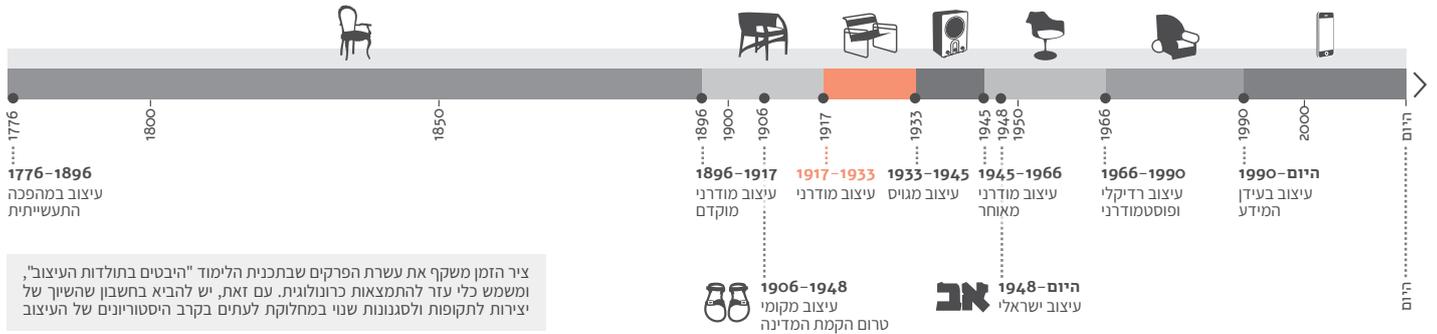
עיצוב השולחן עונה על עקרונות המודרניזם המוקדם שבמסגרתו הושם דגש בעיצוב נטול עיטורים שהאסתטיקה שלו נובעת מהפונקציה. כל פרט בשולחן הוא שימושי וקל לתחזוקה. עיגול הבסיס שתומך בשולחן מעניק לו יציבות. אף שהמשטח העליון תלוי מהרגל המתכווננת, שיווי המשקל מושג על ידי איזון בין הבסיס למשטח העליון.

בזכות הניקיון הצורני, השימוש בסקלת חומריות מצומצמת ועיצוב של צורות המתאימות לייצור במכונה היה אפשר לייצר את השולחן בקלות באופן סדרתי. השולחן מיוצר עד היום, והוא משמש כאייקון המזוהה עם המודרניזם המוקדם שבין שתי מלחמות העולם.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

היצירה:
תכנון כולל ותכנון פנים בבית E-1027 קייפ מרטין, צרפת
E1027 house and interior, Cape Martin, France

Eileen Gray, E.1027 house and interior, Cape Martin, Roquebrune, 1929. Photo: E.1027 © Michelle Brown

שם היצירה: תכנון כולל ותכנון פנים בבית E-1027 קייפ מרטין, צרפת E1027 house and interior, Cape Martin, France

שנה: 1929

חומרים: בית נופש על צוק בקייפ מרטין. בטון מזוין, טיח לבן, חלונות זכוכית

אדריכלית ומעצבת: איילין גריי Eileen Gray

סגנון: עיצוב מודרני

פרטים

E-1027 הוא שם הקוד לבית הקיץ שגריי תכננה בשיתוף עם ז'אן בדוביצי (Badovici).

בניית הבית ארכה שלוש שנים, והוא נחשב ליצירה משמעותית ושלמה של גריי. הבית מגלם את עקרונות המודרניזם כפי שניסח אותם לה קרבוזיה בספרו "לקראת ארכיטקטורה" שיצא בשנת 1923. הוא תוכנן בצורת ר' עם גג בטון שטוח מסויד בלבן, וקירותיו הפנימיים לא תמכו במבנה, בהתאם לעקרונות "התוכנית החופשית". הבית הוא שילוב נקי

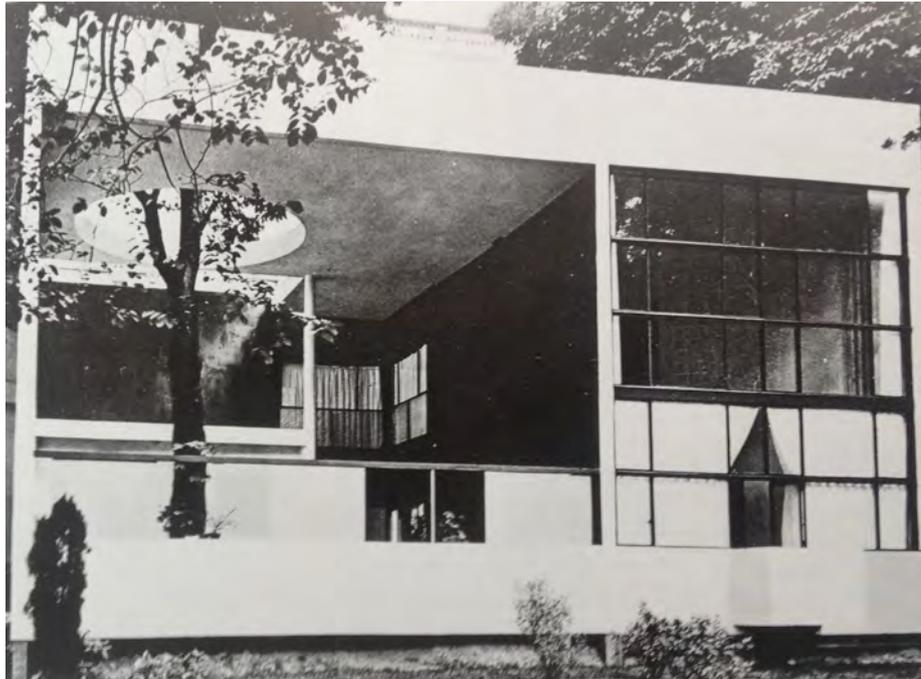
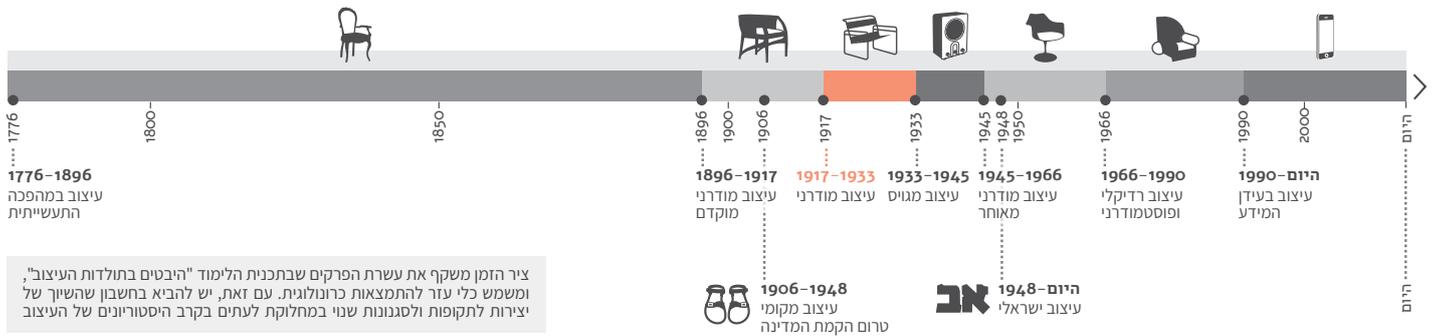
תיאור ופרטים על היוצר והיצירה

קווים של משטחים אופקיים וציר אנכי הכולל את מערכת המדרגות הלולייניות. חלונות הזזה גדולים פונים לים התיכון ומכניסים את החוץ אל תוך המבנה. כל הבית מאורגן סביב החדר המרכזי, הסלון, עם מערכת של חדרים משניים בתוכנית גמישה שניתנת לשינוי בהתאם לצורכי השימוש.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב

היצירה:
ביתן הרוח החדשה
Pavillon L'Esprit Nouveau

Le Corbusier and Pierre Jeanneret, The Esprit Nouveau pavilion at the 1925 Paris International Exposition of Modern Decorative and Industrial Arts, 1925. Photo: Wikimedia Commons, CC BY-4.0

שם היצירה: ביתן הרוח החדשה Pavillon L'Esprit Nouveau	פרטים
שנה: 1925	
חומרים: בטון מזוין. פלדה. זכוכית. מתכת וטקסטיל	
אדריכלים: לה קרבוזיה ופייר ז'נרה Le Corbusier and Pierre Jeanneret	
סגנון: עיצוב מודרני	

ביתן הרוח החדשה שתכננו לה קרבוזיה ופייר ז'נרה תוכנן כחלק מתצוגת התכלית של הקדמה הצרפתית שהוצגה בתערוכת האמנות השימושית בפריז ב-1925 ונקראה על שם המגזין שהוציאו השניים כמה שנים קודם לכן. למרות השפעתו הרבה של הביתן על האדריכלות המודרנית, החדשנות שלו לא התקבלה בברכה, והוא בלט במוזרותו בין שלל הביתנים שעוצבו בסגנון האר דקו. משום כך שקלו מארגני היריד להוציאו מהתערוכה ולהפריד אותו בגדר גבוהה. הביתן הוא אב-טיפוס לדירות רבות שתכנן לה קרבוזיה לאורך הקריירה המקצועית שלו, והוא תוכנן כ"תא" מגורים. ככזה הוא יכול לשמש גם כדירה בבניין מגורים שיורכב מ"תאים" שייבנו זה על גבי זה וזה לצד זה. התא עמד בחמשת העקרונות לאדריכלות המודרנית שניסח לה קרבוזיה: תוכנית חופשית, חלונות סרט, עמודים דקים, גג שטוח וחזית חופשית.

הביתן תוכנן עם שתי קומות, כששטח הקומה העליונה קטן משטח הקומה התחתונה בעיקר בגלל החלל הכפול באזור האירוח המרכזי, הסלון. בהתאם לתפיסתו של לה קרבוזיה, הרואה בבית "מכונת מגורים", נבנה הביתן מחלקים טרומיים שנוצקו מראש ושאפשרו לייצר את הביתן בייצור תעשייתי סדרתי.

תיאור פרטים על היצר והיצירה

תפיסת "מכונת המגורים" השפיעה גם על תכנון הפנים והריהוט. כל הרהיטים נוצרו על פי המודולר של לה קרבוזיה: מערכת של מידות קבועות שאפשרה סטנדרטיזציה של הריהוט ותוכננה לאדם הטיפוסי. כמו כן, חלק ניכר מן הריהוט תוכנן ממתכת ונועד מראש לייצור תעשייתי בחברת טונט.

בהתאם לעקרונות התכנון של התנועה המודרנית באדריכלות, תוכנן הבניין מבטון מזוין, תוך שימוש נרחב בקירות זכוכית ובקווים נקיים עם דגש על הקווים האופקיים ומפגשם עם האנכיים. הבניין הקובייתי כלל מרפסת מוארת וגדולה שהדגישה את החיבור לטבע בזכות עץ שגדל בתוכה וחדר את גג המבנה, בתוך עיגול גדול שלה קרבוזיה השאיר למטרה זו. הדבר הדגיש את הקשר שבין הפנים לחוץ.

בתוך הבניין הציג לה קרבוזיה ריהוט מודרני מצינורות מתכת מכופפים, עץ מכופף וכן את תוכניתו החדשנית לעיצוב עירוני. התוכנית כונתה "העיר הקורנת", והיא כללה הריסה ובנייה מחדש של הרבעים ההיסטוריים של פריז והוצגה בחלל דמוי רוטונדה שהיה צמוד לקובייה של הביתן.

שם הכותב: שני שילה

תאריך: 8.18

משרד החינוך מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, הפיקוח על מגמת אמנויות העיצוב